Ἀριθ. 59 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Β'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τρίτος

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

13 Φεβρουαρίου 1877

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΒΩΒΟΥΑΡ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 81.

Γ'

11 Ἰουλίου.—Μὴ ζήτει ἀπὸ ἄνθρωπον πρὸ τριῶν μόνον ἡμερῶν ἀποβιβασθέντα περίεργον κυνήγιον ἢ ἀνακάλυψιν χρυσοῦ· τὸ κατ' ἐμὲ ἐπιθυμῶ μᾶλλον νὰ σὲ δείξω τὴν Μέλβουρν, νὰ σὲ περιφέρω κατὰ φαντασίαν εἰς τὰ κυριώτερα μέρη ἵνα μάθῃς ὅτι ἡ Αὐστραλία, τὴν ὁποίαν νομίζομεν ἀγρίαν, περιέχει ὅλας τὰς πολυτελείας τῆς Εὐρώπης.

Εἰσήλθομεν εἰς πολλὰς τραπέζας, ἀληθῆ λογιστήρια τοῦ Λονδίνου, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὑποθέσεων καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπαλλήλων, καὶ ἀληθῆ παλάτια, τόσον τὰ κτίρια εἶναι μεγάλα, κομψὰ καὶ μετ' ἐπιμελείας κατεσκευασμένα καθ' ὅλας τὰς λεπτομερείας. Ἡ δὲ λέσχη τῆς Μέλβουρν κατ' οὐδὲν ἐλαττοῦται τῶν λεσχῶν τῶν Παρισίων, διότι πάντα εἶναι διατεθειμένα ἐξαισίως· εἰς αὐτὴν συνέρχονται ὅλοι οἱ διάγοντες βίον ἐνεργόν, καὶ οἱ καλλιεργηταὶ τῶν δασῶν, οἵτινες, καταλείποντες ἐνίοτε τὸν μεμονωμένον βίον, ἔρχονται νὰ ἀναβαπτισθῶσιν εἰς τὸν βίον τοῦ κόσμου. Θὰ εὐχαριστηθῶ πολὺ ἀπερχόμενος ἐκεῖ, ὅπου θὰ πορισθῶ ἀπὸ τὰς διαφόρους συνομιλίας, ὅ,τι θὰ μὲ φωτίσῃ περὶ τῆς καταγάσεως τοῦ τόπου τούτου.

Οἱ Ἄγγλοι φροντίζουσι περὶ τῶν ἰδιωτικῶν εὐκολιῶν ἀφοῦ πρῶτον διατάξωσι τὰ τῆς δημοσίου ὠφελείας. Ἐν Μέλβουρν κατηρτίσθη βιβλιοθήκη πρὸ δέκα μόνον ἐτῶν, περιέχουσα ἤδη 41, 000 τόμων, δι' ἣν ἐδαπάνησαν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας λιρῶν στερλινῶν. Ἡμεῖς δὲ ἐθαυμάσαμεν ἐπισκεφθέντες αὐτὴν πολὺ πλέον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀναγνωστῶν ἢ τὴν ὡραίαν κατασκευήν της, ἐνῷ ὑπεθέτομεν τοὺς κατοίκους τῆς Αὐστραλίας καταγινομένους εἰς ἀνόρυξιν χρυσοῦ καὶ διατρέχοντας ἐφίππους τὰς ἀπεράντους πεδιάδας. Ἐθαύμασα δὲ ἔτι μᾶλλον εὑρὼν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, ἐν μέσῳ βαθυτάτης σιωπῆς, τετρακοσίους καὶ ἐπέκεινα ἀναγνώστας ἐκ τῆς ἐργατικῆς τάξεως, μελετῶντας βιβλία πρακτικά, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνεζήτουν πᾶν ὅ,τι ἐδύναντο νὰ ἀρυσθῶσι παρὰ τῆς ἐπιστήμης ὑπὲρ τῆς τέχνης αὐτῶν. Εἰσέρχονται δὲ φέροντες ἔνδυμα ἐργάτου καὶ ἐγγράφοντες ἁπλῶς τὸ ὄνομα αὐτῶν εἰς τὸ κατάστιχον τῆς εἰσόδου.

Ἡ βιβλιοθήκη αὐτή, μᾶλλον ἐπιστημονικὴ παρὰ φιλολογική, μᾶλλον πρακτικῆς ὠφελείας, εἰς τὴν ὁποίαν συχνάζουσι κατὰ τὰ κατάστιχα πεντακόσιοι ἀναγνῶσται τὴν ἡμέραν κατὰ μέσον ὅρον, ἀποδεικνύει πόσον ἡ κυβέρνησις τῆς ἀποικίας προσπαθεῖ νὰ ἠθοποιήσῃ διὰ τῆς ἐργασίας λαὸν κατεχόμενον ἔτι ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς ἐπιδιώξεως τῆς τύχης καὶ ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ τοῦ χρυσοῦ, καὶ ὅτι γενικὴ θέρμη ὠθεῖ τοὺς ἀνθρώπους σήμερον μὲ ἴσον ζῆλον πρὸς τὰς βιομηχανικὰς μελέτας. Τὸ αὐτὸ σχεδὸν πλῆθος εὗρον καὶ εἰς τὴν Πολυτεχνικὴν Ἀγοράν, ἤτοι μέγα ἀμφιθέατρον ὅπου μαθήματα φυσικῆς καὶ χημείας ἐλκύουσιν ὅλην τὴν πόλιν.

Ὁμολογῶ ὅτι ὁ ταχὺς οὗτος πολιτισμὸς καὶ ἡ θαυμασία αὕτη συνεννόησις ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας τῶν ἐργατῶν μὲ ἐξέπληξεν. Ἠπόρησα κατὰ πρῶτον, πῶς ὁ ἐργάτης εὕρισκε καιρὸν νὰ ἀναγινώσκῃ· ἀλλ' ἔμαθον ὅτι μόνον ὀκτὼ ὥρας τὴν ἡμέραν ἐργάζεται καὶ τούτου ἕνεκα εὐκαιρεῖ νὰ καλλιεργῇ καὶ τὸν νοῦν αὐτοῦ.

Ἐὰν δ' ἐρευνήσῃς ποῖος εἶναι ὁ θεμελιωτὴς καὶ ὁ μεγάλος προνοητὴς ὅλων αὐτῶν τῶν πολιτικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ εὐεργετικῶν καταστημάτων, μανθάνεις ὅτι εἶναι ὁ σὶρ Redmund Barry, ὅστις, φιλόφρων ὢν καὶ δραστήριος, μᾶς ἔδειξε λεπτομερῶς τὸ ἐθνικὸν μουσεῖον, ὅπου εὑρίσκεις ἀπαράλλακτα τὰ τῆς ἀρχαίας καὶ συγχρόνου ἱστορίας τῆς Αὐστραλίας. Κατετρίψαμεν δὲ εἰς τὴν ἐπίσκεψιν αὐτήν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπαναλάβωμεν, ὥρας ἕξ.

Εἴδομεν ἐν πρώτοις καὶ πρὸ πάντων μουσεῖον ἀφιερωμένον εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἐργάτου. Πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὰ χρυσωρυχεῖα, ἀπὸ τοῦ εὐτελεστάτου ἐργαλείου μέχρι τῶν ἀτμοκινήτων μηχανῶν τῶν πλέον περιπλόκων διὰ τὴν συντριβὴν τοῦ *cartz*, πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀρχιτεκτονική, μηχαναὶ γεωργικαί, μηχαναὶ ὑφαντικαί, ἑνὶ λόγῳ πᾶν εἶδος βιομηχανίας, ἀντιπροσωπεύεται ἐξαιρέτως ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιστήμη ἔρχεται εὐθὺς κατόπιν.

Τὸ δὲ διαμέρισμα τῆς φυσικῆς ἱστορίας σὲ ῥίπτει εἰς ἔκστασιν· ὁ τόπος οὗτος μοὶ φαίνεται ἐξ ὅσων βλέπω τόσον παράδοξος, ὥστε ἀδύνατον νὰ μὴ καλέσω τὴν προσοχήν, ἰδίως εἰς τὸ πλῆ-

θος τῶν διαφόρων ζώων μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἅτινα καὶ τρέχοντα γεννῶσιν, ἀποθέοντα τὰ νεογνὰ εἰς φυσικὴν πήραν καὶ εἰς γραμματοκιβώτιον.

Ὁ περιεργότερος χαρακτὴρ τῶν ζώων τῆς Αὐστραλίας εἶναι ἡ διαφορὰ τοῦ τύπου τῶν ζώων τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ περιγράψῃ ὁ περιηγητὴς τὰς διαφορὰς καὶ τοὺς χαρακτῆρας αὐτῶν, ἐκτὸς μόνον ἐλθὼν εἰς τὸ μουσεῖον τοῦτο ὅπου εὑρίσκονται πάντα τὰ εἴδη; Εἴχομεν δὲ ὁδηγὸν τὸν σοφὸν καθηγητὴν Μὰκ Ῥόῦ, διαφωτίζοντα ἡμᾶς περὶ πάντων διὰ τῆς σοφίας του εἰς τὸν ἀπέραντον ἐκεῖνον δαίδαλον.

Μὰς ἔδειξε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν πόδα ἑνὸς *διπόδρις*. Ὁποῖος ποῦς! Μόνος οὗτος εἶναι ἰσομεγέθης πρὸς ἐμὲ, ἤτοι πέντε πόδας καὶ ἐννέα δακτύλους! Ὁ ποῦς λοιπὸν αὐτὸς, μεγαλοπρεπὴς καὶ θαυμαστὸς, ὅστις θὰ διεσκελίζετο μεγάλα διαστήματα ὅπως μᾶς ἔλεγον αἱ τροφοί μας ὅτε ἤμεθα παιδία, ὁποῖον σῶμα θὰ ἐβάσταζε!

Τοσαῦτα δὲ ἤκουσα παρὰ τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς διδακτικά τε καὶ θελκτικὰ, ὥστε εἶμαι ἀνίκανος νὰ ἀνενθυμηθῶ καὶ νὰ περιγράψω αὐτὰ, ἔστω καὶ ἀμυδρῶς. Διὸ ἠθέλησα ἀπόψε εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς πολυτεχνικῆς αἰθούσης νὰ μεταβῶ εἰς ὡραῖον θέαμα, τὸ καλούμενον scating room ἢ αἴθουσαν τῶν ἐπὶ πάγου ὀλισθαινόντων· εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτον πῶς οἱ μακρὰν τῆς πατρίδος των διατρίβοντες χαίρουσιν ἐπαναλαμβάνοντες τὰς ἐν τῇ πατρίδι συνηθείας ἔστωσαν καὶ διαφορετικὰ τὰ κλίματα. Ἐν Αὐστραλίᾳ παραδείγματος χάριν δὲν χιονίζει ποτέ· ἀδιάφορον ὅμως, εἶπον οἱ Ἄγγλοι, ἡμεῖς θὰ ὀλισθήσωμεν. Καὶ εὐθὺς ἰδοὺ ἐπὶ ἀπεράντου ἐδάφους, λάμποντος ὡς καθρέπτης, τριακόσιοι ἄνθρωποι ὀλισθαίνοντες. Ὁ θόρυβος εἶναι μέγιστος καὶ τὸ θέαμα τερπνότατον. Οἱ μὲν ἔμπειροι ὀλισθαίνουσι κομψοπρεπῶς ὡς εἰς τὴν *Serpentine*, ἦσαν δὲ πρὸ πάντων δέσποιναι, τῶν ὁποίων αἱ ἐλαφραὶ περιστροφαὶ ἦσαν χαριέσταται, οἱ δὲ προτείνοντες ἀνεπιτηδείως βαρύτατον πόδα ἀναποδογυρίζονται, κτυποῦσι καὶ πίπτουσι καθ' ὅλους τοὺς τρόπους. Οἱ βραχίονές των ὁμοιάζουσι πρὸς πτέρυγας ἀνεμομύλου καὶ πίπτοντες ὁ εἷς ἐπὶ τοῦ ἄλλου γίνονται μαλλιὰ κουβάρια.

Θὰ ἐνθυμῶμαι πάντοτε γίγαντά τινα καταπίπτοντα συχνὰ πυκνὰ καὶ συμπαρασύροντα ἑκάστοτε σωροὺς ἄλλων. Μεγάλοι, μικροὶ, ἰσχνοὶ, παχεῖς, ὅλοι ἐξεκαρδίζοντο γελῶντες.

12 Ἰουλίου.—Πολλοὶ πιστεύουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην ὅτι ἡ Αὐστραλία εἶναι ἀποικία τῶν καταδίκων τῆς μεγάλης Βρετανίας καὶ ἄσυλον τυχοδιωκτῶν μεταβαινόντων ἐκεῖ πρὸς χρυσωρυχίαν. Φαντάζονται βεβαίως ὅτι ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀπαντῶμεν καταδίκους, ὅτι ἔχομεν ὁμοτραπέζους πατροκτόνους, μητροκτόνους, ἑνὶ λόγῳ παντὸς εἴδους κακούργους, ἐπαινοῦσι δὲ τὴν Εὐρώπην ὅτι ἀπεσκοράσκισεν αὐτοὺς ὡς ζῶα κακοποιὰ εἰς γῆν κατηραμένην. Ἀλλ' ἀπατῶνται, διότι τοιαῦτα δὲν εἶναι τὰ πράγματα.

Ἀληθῶς ἀπὸ τοῦ 1788 μέχρι τοῦ 1840 ἡ νέα μεσημβρινὴ Γαλατία καὶ ἡ Τασμανία ἐδοκίμασαν τὴν μάστιγα ταύτην· ἀλλ' ἂν ὁ ὑγιὴς καὶ καθαρὸς πληθυσμὸς τοῦ Σίδνεῦ μόλις τῷ 1840 ἐσώθη ἀπὸ τὴν ὀλεθρίαν ταύτην εἰσαγωγὴν, ἀπωθήσας μετ' ὀργῆς πλοῖον φέρον καταδίκους, ἡ ἀποικία ὅμως τῆς Βικτωρίας οὐδέποτε εὐτυχῶς ἔλαβε τοιούτους παρὰ τῆς μητροπόλεως. Καὶ αὐτὴ ἐπίσης ἀπεδίωξε πλοῖα φέροντα καταδίκους ἐξοστρακιζομένους ἀπὸ τὴν νέαν μεσημβρινὴν Γαλατίαν καὶ τὴν Τασμανίαν. Καὶ πλὴν τῶν ἀταξιῶν, αἵτινες προῆλθον ἀπὸ τὸν πυρετὸν τοῦ χρυσοῦ, ἡ ἱστορία της εἶναι καθαρά.

Σοὶ λέγω δὲ ταῦτα ὄχι μόνον διότι οὐδαμοῦ τῆς Μέλβουρν ἀπηντήσαμεν τοιούτους, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπεσκέφθημεν τὸ *μόνον μέρος* τῆς Βικτωρίας ὅπου εὑρίσκονται ἐγκληματίαι, τὰς φυλακὰς λέγω τοῦ Pentridge, κειμένας τέσσαρας λεύγας μακρὰν τῆς Μέλβουρν. Ἐν πρώτοις ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ ἴδωμεν τοὺς περὶ τὴν πόλιν ἀγροὺς καὶ ἡ ἐπίσκεψις τῶν φυλακῶν ὡμοίαζε πρὸς ἐκδρομὴν εὐθυμίας.

Ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ τὴν πόλιν συνοδευόμενοι ἀπὸ ἄνδρα, οὗτινος τὸ ὄνομα μόνον ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην μου πᾶν ὅ,τι ἐράσμιον εὑρίσκεται εἰς τὴν Βικτωρίαν. Ἐννοῶ δὲ τὸν λοχαγὸν Στάνδες, μεθ' οὗ εἶχον γνωρισθῆ προτοῦ διὰ κοινῶν φίλων ἐν Εὐρώπῃ καὶ ὅστις μ' ἐπεριποιήθη εἰς τὴν ἀπωτάτην ἐκείνην χώραν. Ἀφοῦ ἐρθάσαμεν ἐνταῦθα, πλὴν τῶν ὡρῶν κατὰ τὰς ὁποίας ἀσχολεῖται εἰς τὰ ὑψηλά του διοικητικὰ καθήκοντα, ὅλας τὰς λοιπὰς τὸν βλέπομεν καὶ εἰς αὐτὸν ὀφείλομεν πᾶν ὅ,τι ἐγνωρίσαμεν.

Ἡ μεγάλη ὁδὸς δι' ἧς διήλθομεν ἦτο περιεζωσμένη ἀπὸ εὐκαλύπτους καὶ ζωηροτάτη ἕνεκα τῆς ἀδιακόπου κινήσεως. Τὸ γεῦμα ἦτο ἕτοιμον παρὰ τῷ συνταγματάρχῃ Champ, διευθυντῇ τῶν φυλακῶν. Πλησίον δὲ τῶν μαύρων καὶ ὑψηλῶν τοίχων αὐτῶν συνήνωσε πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ σὲ κάμῃ νὰ λησμονήσῃς τὴν μελαγχολικὴν γειτονίαν. Ἐκεῖ βλέπεις καὶ τὴν θυγατέρα του καὶ κομψὴν ἔπαυλιν καὶ κῆπον λαμπρὸν πλήρη ἀνθέων καὶ ἀγγλικῆς χλόης.

Μετ' ὀλίγον ὑπερέβημεν τὸ κατώφλιον καὶ διετρέξαμεν τὰς αἰθούσας καὶ τὰ κελλία, ὅλα ἐκ πέτρας κατεσκευασμένα κατὰ τὰ νεώτερα σχέδια καὶ ὅσον ἔνεστι καθαρά. Ἑκατὸν φρουροὶ φέροντες πυροβόλα περιφέρονται ἐκεῖ, αἱ δὲ αἴθουσαι εἶναι ὡς ἀκτῖνες φωτὸς ἐξακοντιζόμεναι ἀπὸ ἓν μόνον κέντρον, ὅθεν ὁ ὀφθαλμὸς ἑνὸς κερβέρου περιβλέπει πάντα καὶ δίδει ἐν ἀνάγκῃ εἰδησιν δι' ἠλεκτρικῶν κωδώνων. Ἐντὸς ἑκάστου κελλίου ὑπάρχει βιβλιοθήκη, πρῶτον βιβλίον ἔχουσα τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Ἐκεῖ εὑρίσκονται ὅλοι οἱ ἐγκληματίαι τῆς ἀποικίας, ὧν ὁ ἀριθμὸς, 950 περίπου, εἶναι μικρὸς ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν ἑξακοσίων εἰκοσιέξ χιλιάδων ψυχῶν. Ἐπεσκέφθημεν ὅλα τὰ ἔργα των, καὶ πρῶτον μὲν τὰ ἀπέραντα κτίρια τῶν φυλακῶν, ἱκανὰ νὰ περιλάβωσιν ἀριθμὸν τετραπλάσιον, ἅτινα ᾠκοδομήθησαν ὑπὸ τῶν καταδίκων, δηλαδὴ τὸ πτηνὸν μόνον κατεσκεύασε καὶ ἐκλείδωσε τὰ σίδηρα τοῦ κλωβοῦ του. Μέγας τοῖχος περιτριγυρίζει τοὺς κήπους τοὺς ὁποίους καλλιεργοῦσι καὶ ἀφ' ὧν πορίζονται λάχανα. Μετ' αὐτοὺς βλέπεις σχολεῖα, καταστήματα λεπτουργῶν, σιδηρουργῶν, σκυτοτόμων καὶ ὑφαντῶν. Καὶ δὲν τολμῶ μὲν νὰ βεβαιώσω ὅτι μόνη ἡ ἐργασία ἠθοποίησε πολλοὺς τῶν καταδίκων τούτων· ἀλλὰ τὰ κατάστιχα τῆς ἀποικίας βεβαιοῦσιν ὅτι πολλοὶ ἐξελθόντες τῶν φυλακῶν διήγαγον βίον ἔντιμον καὶ εἰρηνικόν. Ἀναμφιβόλως τὰ ἔργα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦσιν ἐπωφελῶς τοὺς φυλακισμένους καὶ χορηγοῦσιν εἰς αὐτοὺς ποσότητα χρηματικὴν ἀνάλογον πρὸς τὸν ζῆλόν των, τοὺς ἐδίδαξαν· διότι ἐξῆλθον γινώσκοντες γραφὴν, ἀριθμητικὴν, πολλὰς τέχνας ἐκ τῶν ἀφθόνως ἀμειβομένων εἰς τὴν ἀποικίαν καὶ πολλάκις ἐπανέρχονται εἰς τὸν ἐλεύθερον βίον χωρὶς νὰ παράξωσι τὴν κοινὴν τάξιν καὶ ἔχοντες τοὺς τρόπους νὰ ζῶσιν ἀνέτως. Δὲν ἀποδεικνύει τοῦτο ὅτι μᾶλλον ἡ δυστυχία ἢ ἡ ἔμφυτος πονηρία εἶναι ἡ αἰτία τόσων ἐγκλημάτων; Βεβαίως τὸ κατάστημα τοῦτο θὰ διευθύνεται καταλλήλως, διότι παραλαμβάνει τοὺς παρεκτραπέντας ὡς μὴ εὑρίσκοντας πλέον χρυσὸν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, καὶ μετὰ σκληρὰν δοκιμασίαν τοὺς ἀποδίδει εἰς τὴν κοινωνίαν, ὅταν τοὺς ἴδῃ ἀξίους νὰ κερδαίνωσι χρυσὸν διὰ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν των.

Περιερχόμενοι τὰ ἐργοστάσια παρατηροῦμεν δύο αὐτόχθονας μαύρους, δύο παιδία πράγματι φοβεροπρόσωπα, τῶν ὁποίων ὅμως τὸ βλέμμα εἶναι γλυκύτατον· οἱ κατάλευκοι ὀδόντες των, οἵτινες φαίνονται εὐκόλως διὰ στόματος ἐσχισμένου μέχρις ὠτίων, εὑρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ κατάμαυρον δέρμα των, ὅπως εὑρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν καὶ ὁ διαρκῶς φαιδρὸς αὐτῶν γέλως πρὸς τὸ ἔνδυμα τὸ ὁποῖον φοροῦσιν ὑποχρεωτικῶς, τὸ τῆς ἰσοβίου ἐργασίας. Τὸ ἦθός των εἶναι τόσον ἱλαρὸν, ὥστε ἑλκύει τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν. Καὶ κατὰ πρῶτον οὐδὲν νεώτερον πρὸς ἡμᾶς τῆς θέας τῶν αὐτοχθόνων· ἐννοοῦσι τὰς διδομένας εἰς αὐτοὺς ἀγγλιστὶ διαταγὰς καὶ ἕνα δείξωσιν εἰς ἡμᾶς τὴν ἐπιτηδειότητά των ἐξακοντίζουσι μακρὰ δόρατα εἰς διαστάσεις ἀπωτάτας καὶ πλήττουσι δι' αὐτῶν τοὺς χάλικας τοὺς ὁποίους ῥίπτομεν εἰς τὸν ἀέρα. «Ποῖον ὑπῆρξε τὸ ἐγκλημά των;» ἠρωτήσαμεν τὸν συνταγματάρχην. —Ὁ γελῶν περισσότερον τὴν στιγμὴν ταύτην ἐφόνευσε τρεῖς ναύτας, ἀπεκρίθη, καὶ ὁ ἄλλος δύο γυναῖκας λευκάς. Μετὰ τὴν ἀπάντησιν δὲ ταύτην ἐξηλείφθη ἡ πρὸς αὐτοὺς συμπάθειά μας. Δὲν τοὺς κατεδικάσαμεν εὐθὺς εἰς θάνατον, ἐπανέλαβεν ὁ συνταγματάρχης, διότι εἶναι αὐτόχθονες καὶ διότι ποτὲ δὲν ἐκρεμάσαμεν τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, τῶν ὁποίων αἱ πεποιθήσεις καθὼς καὶ αἱ ἔμφυτοι ὁρμαὶ τοσούτῳ διαφέρουσι τῶν ἡμετέρων, ὥστε δὲν θεωροῦσι κακούργημα τὸν φόνον· ἐξημερώνονται διὰ γλυκύτητος μᾶλλον ἢ διὰ σκληρότητος.

Βεβαίως ταῦτα πάντα εἶναι καλὰ καὶ ἡ κυβέρνησις, ἡ ἐπαγγελλομένη τοιαύτας ἀρχὰς ὁσάκις εἰσβάλλει ἐν ὀνόματι τοῦ πολιτισμοῦ εἰς χώρας βαρβάρους, ἔχει δικαίωμα ν' ἀξιοῖ τὸν θαυμασμὸν τῆς Εὐρώπης. Τοιαῦτα παραδείγματα ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα καὶ ἰδοὺ ἓν τὸ ὁποῖον μοὶ διηγήθησαν. Μίαν τῶν ἡμερῶν πλησίον τῆς κατοικίας ἀνθρώπου κυρίου πολλῶν χιλιάδων προβάτων, ἑκατὸν πεντήκοντα λεύγας πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν, ὁλόκληρος φυλὴ εὑρέθη κατακομματιασμένη καὶ μισοκαυμένη ἀπὸ πῦρ μόλις σβεσθέν. Τάχα ἐσφάγη ἀπὸ ἄλλην τινὰ ἐχθρικὴν φυλὴν χάριν ἐκδικήσεως; Ὄχι, τὸ ἔπραξαν ἑπτὰ κατάδικοι φυλάττοντες τὰ ποίμνια, ἑπτὰ ἄνθρωποι λευκοὶ, οἵτινες ἄνευ λόγου ἐπέπεσαν κατὰ τῶν ταλαιπώρων ἐκείνων, ἀνικάνων νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτούς. Τὸ δικαστήριον δὲν ἐδίστασε νὰ τοὺς καταδικάσῃ εἰς θάνατον καὶ νὰ τοὺς ἀπαγχονίσῃ, δίδον τρομερὸν παράδειγμα εἰς τὴν νέαν ἀποικίαν, ὀφείλουσαν νὰ συμπαθῇ φυλὴν τυφλὴν καὶ ἀγρίαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν, ἀφ' οὗ ἀφῄρεσε τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν χώραν της, δὲν πρέπει νὰ συγχωρήσῃ ν' ἀφαιρεθῇ καὶ αὐτὴ ἡ ὕπαρξίς της.

Δ'

Μνημεῖον εἰς τιμὴν τοῦ Βούρκ.

Κατασκευὴ ὀρειχαλκίνου μνημείου εἰς τὴν ἀποικίαν.—Φύλλα αὐτόγραφα ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ ἀποθημητοῦ Βούρκ.—Διάβασις ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς εἰς τὴν ἀρκτικὴν Αὐστραλίαν.—Ὀλέθριον σφάλμα τῶν συνεταίρων αὐτοῦ.—Κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἀποθνήσκει ὑπὸ λιμοῦ.—Ἀνεύρεσις τῶν λειψάνων αὐτοῦ.

Καὶ ἀναπηδήσαντες εἰς τοὺς ἵππους ἡμῶν ἐπανήλθομεν δρομαῖοι εἰς Μέλβουρν. Ἀνὰ πᾶν βῆμα βλέπω πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν διηγήθην ἀκόμη. Ἰδοὺ μνημεῖον ὀρειχάλκινον. Μνημεῖον! Πρᾶγμα τόσον σπάνιον, ἀκούω λέγοντας πολλοὺς, εἰς τὰς πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, μόλις ἐχούσας ἑκατὸν καὶ διακοσίων ἐτῶν ὕπαρξιν. Καὶ τοῦτο εἶναι θαυμαστότερον εἰς τὴν πόλιν τῆς Μέλβουρν, εἰς τὴν ὁποίαν πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν δὲν ὑπῆρχον εἰμὴ μόνον καλύβαι ἐκ φλοιοῦ δένδρων καὶ τινες σκηναί.

Καὶ ὅμως ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου, τὴν ὁποίαν διαπερᾷ ἡ πολυπληθεστέρα ἀρτηρία, ἀνυψοῦται κρηπὶς ἐφ' ἧς κεῖται ὄγκος ὀρειχάλκινος θαυμα-

σίως λελαξευμένος. Τρεῖς ἄνθρωποι στηριζόμενοι ἀδελφικῶς ὁ εἷς ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἀτενίζουσιν εἰς τὸ ἄπειρον, εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἡρωϊκῆς στάσεως, τοῦ ἀναστήματος καὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἤθους, εἶναι ὁ ἀρχηγός· καὶ ὅμως ἐκ τῶν διεσχισμένων ἐνδυμάτων, τῶν ἀσάρκων μελῶν, τῶν ἐσβεσμένων βλεμμάτων φαίνεται ὅτι ἀποθνήσκουσιν ἕνεκα λιμοῦ καὶ κόπου, ἐγκαταλελειμμένοι ἐν μέσῳ τῶν ἐρήμων. Ὁ ἀρχηγὸς οὗτος εἶναι ὁ Βοῦρκ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ σύντροφοί του.

Ἀλλὰ τοῦ Βοῦρκ μόνου τὸ ὄνομα, τὸ μόλις ἴσως γνωστὸν εἰς τὴν Εὐρώπην, κατέχει ἐδῶ ὅλων τὰς φαντασίας καὶ διεγείρει παλμοὺς εἰς ὅλων τὰς καρδίας. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι σήμερον καθ' ὅλην τὴν Αὐστραλίαν ὅ,τι ἦτο, καί τι πλέον, εἰς τὴν ἀρχαίαν Ῥώμην τὸ τοῦ Κοριολάνου, ἢ μετὰ ταῦτα τὸ τοῦ Βοναπάρτου. Ἡ φήμη τῶν ἀνακαλύψεων τῶν τολμηρῶν ἐρευνητῶν τῆς αὐστραλικῆς ἠπείρου οὔτε νὰ συγκριθῇ δύναται πρὸς τὴν δόξαν τοῦ Βοῦρκ, ὅστις πρῶτος διέσχισεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Αὐστραλικοῦ μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἀγῶνες ἡρωϊκοί, καρτερία ὑπεράνθρωπος, ἐξερεύνησις θαυμασία ἀνέδειξαν τὸν Βοῦρκ μέγαν ἄνδρα. Ἀλλ' ἡ εὐγενὴς φιλοδοξία του, φιλοδοξία ἀνακαλύψεων, δὲν εἶδε τὸν θρίαμβόν του· καὶ τὸ μνημεῖον τοῦτο διαιωνίζει τὴν μνήμην τῆς ὥρας καθ' ἣν ἀπέκτησεν ὅ,τι ὑπελείπετο εἰς τὴν δόξαν του, τὴν καθιέρωσιν ἣν δίδει ἡ δυστυχία.

Ἀφ' ὅτου ἐπατήσαμεν τὴν γῆν ταύτην πάντες μᾶς ὡμίλησαν περὶ αὐτοῦ ἐν ἐκτάσει, ὧν πολλοὶ ἦσαν οἰκειότατοι αὐτοῦ. Εἶχε δὲ συνεργασθῇ ἐπιπόνως μετ' αὐτῶν, ὅτε κατὰ πρῶτον κατέθεσαν τὰ θεμέλια μεγάλου ἔθνους. Φιλοδοξία κατέτρωγεν αὐτὸν καὶ ἰδοὺ ὅλον του τὸ ἁμάρτημα· φαντάσθητε λοιπὸν πόσον ἡ εἰκὼν αὐτοῦ παρουσιάζεται ζῶσα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ὁσάκις μοὶ διηγῶνται τὰ συμβάντα του καὶ μετὰ δακρύων λέγουσιν ὅτι δὲν κατώρθωσαν νὰ τὸν σώσωσιν, ἢ καὶ ὅταν ἀναγινώσκω τὰ ἰδιόγραφα φύλλα τοῦ ἡμερολογίου του, τὰ ὁποῖα φυλάττουσιν ὡς ἅγια λείψανα. Τὰ φύλλα ταῦτα ἐσχισμένα ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὴν ἔρημον ὅπου τὰ εἶχε παραχώσει πρὶν ἀποθάνῃ μεμονωμένος ἐπὶ τῆς πυριφλέκτου ἄμμου.

Φαίνεταί μοι ὅτι τὸν βλέπω τρέχοντα πρὸς τὴν ἄρκτον διὰ τῆς ἐρήμου, ζητοῦντα τὸν ὠκεανὸν καὶ μὴ εὑρίσκοντα εἰμὴ ὠκεανὸν ξηρῶν πετρῶν, ἀποθνήσκοντα τῆς πείνης καὶ ἔχοντα νὰ διατρέξῃ ἑκατὸν λεύγας ἵνα εὕρῃ τροφήν. Καὶ τοῦτο, διότι ἠθέλησε νὰ ἐπιχειρήσῃ μεγίστην ἐπιχείρησιν, τὴν ὁποίαν ἀφ' οὗ ἐξεπλήρωσεν εὐγενῶς, ἀπέθανεν αἰσθανόμενος ὅτι ὁ κόσμος θ' ἀγνοῇ ἴσως τὸ τελευταῖον κατόρθωμά του. Τὸ ὁμολογῶ, ἔχω τὴν κεφαλὴν τόσον μεστὴν τῶν περὶ αὐτοῦ διηγήσεων καὶ τὴν καρδίαν τόσον συγκεκινημένην ὑπὸ τῶν δυστυχημάτων τὰ ὁποῖα μοὶ διηγοῦνται καθ' ἑκάστην ὥραν αὐτόπται μάρτυρες, περιγράφει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος εἰς τὰς καθημερινὰς σημειώσεις του μὲ τόσην συγκίνησιν, ὥστε αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ σοὶ ὁμιλήσω καὶ νὰ σοὶ διηγηθῶ ἐν συνόψει τὸ ἱστορικὸν τῆς ἀξιομνημονεύτου καὶ θλιβερᾶς ἀποδημίας του.

Ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη καὶ περιπλέον αἱ πέριξ ἀποικίαι πολλάκις ἐδοκίμασαν νὰ ἐξερευνήσωσι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αὐστραλίας. Μεταξὺ δὲ ὅλων τούτων τῶν ἐνεργειῶν ἡ τῆς Βικτωρίας καθυστέρησεν, εἴτε διότι οἱ ἄνθρωποι κατεγίνοντο εἰς ἀνεύρεσιν χρυσοῦ, εἴτε διότι ἐνησχολοῦντο εἰρηνικῶς εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν ποιμνίων. Ἀλλὰ τῷ 1860 πολίτης τις ἐπιθυμῶν νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐπιχείρησιν, καὶ διὰ τοῦτο ὑποσχεθεὶς εἰκοσιπέντε χιλιάδας φράγκων, ἔδωκεν αἴφνης εἰς τὴν μεγάλην ἀποικίαν τοῦ χρυσοῦ νέαν ζωήν· καὶ ἡ ἀποδημία τὴν ὁποίαν ἐσχεδίασεν ἐξήλειψεν ὅλας τὰς ἄλλας διὰ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν παρασκευῶν καὶ τοῦ μεγέθους τῶν καταστροφῶν, ἀποδημία βαπτισθεῖσα μὲν ἐντὸς παθημάτων καὶ ἐξαγορασθεῖσα διὰ τῆς ζωῆς δέκα ἀνθρώπων, ἀλλὰ γονιμωτάτη θαυμασίων ἀποτελεσμάτων.

Ἡ διοίκησις τῆς Βικτωρίας ὠνόμασεν ἀρχηγὸν τῆς ἐκστρατείας τὸν ἀρχαῖον μαθητὴν τοῦ Woolwich τὸν πρώην ἀξιωματικὸν τῶν οὐγγρων ἱππέων *Hara Burke*, ἄνδρα δημοτικόν, ἀνδρεῖον καὶ τολμηρόν, ἐπιδιώκοντα ἀπλήστως φήμην, μέγαν καταφρονητὴν τοῦ κέρδους, τολμηρὸν ὡς ἄλλον ἥρωα καὶ ἐνθουσιαστὴν ὡς προφήτην. Ἀλλὰ ἡ ὑπερβολὴ τῶν προτερημάτων τούτων ἔμελλε νὰ γίνῃ τὸ αἴτιον τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτόν. Ὁ μετ' αὐτὸν ὅμως τὸ ὄνομα Οὐίλς, νέος εἰκοσιεξ ἐτῶν, εἶχε τὴν κεφαλὴν σκεπτικωτέραν, ἐπιστημονικωτέραν καὶ πλέον γαλήνιον· ἦτο δὲ ὁ ἀναπόφευκτος ἀστρονόμος, ὁ μέλλων νὰ χρησιμεύσῃ ἀντὶ ὁδηγοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τῆς ἐρήμου. Ἡ οἰκογένειά του εἶχεν ἤδη ἀπολέσει ἓν τῶν μελῶν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ *Ἐρέβους* μετὰ τοῦ Ἰωάννου Φραγκλίνου ὅτε ἀνέλαβε τὴν πρὸς τὸν ἀρκτικὸν πόλον ἀποδημίαν. Ἔμελλε δὲ ν' ἀπολέσῃ καὶ ἕτερον κατά τινα ἄλλην ἀνακάλυψιν ἐπὶ τῆς φλογερᾶς ἄμμου τοῦ Αἰγόκαιρω.

Ν.

Ἕπεται συνέχεια.

Κατὰ τὸν Τάκιτον ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ καὶ ὁ Αὔγουστος ὑπέμειναν ἀνδρικῶς τὰς αἰσχροτάτας λοιδορίας τῶν ποιητῶν Βιβούλου καὶ Κατούλου. Ἀπορῶ τί μᾶλλον αὐτῶν θαυμάσω, ἔλεγεν ὁ βαθὺς ἱστορικός, τὴν μεγαλοψυχίαν, ἢ τὴν πεῖραν τῶν πραγμάτων! Αὕτη τῷ ὄντι διδάσκει, ὅτι καταφρονοῦμεναι μὲν αἱ ὕβρεις ἀφ' ἑαυτῶν ἀφανίζονται, ἀξιούμεναι δὲ προσοχῆς τινος, καταντῶσιν ἵνα φαίνωνται καὶ ὡς ἀληθεῖς.

Ο ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΒΛΑΧΙΑΝ ΚΑΙ ΜΟΛΔΑΥΪΑΝ ΑΓΩΝ ΤΟΥ 1821

Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν Σκηνῶν Ἀγγέλου Βροφερίου.[1]

Ἀπαισίους καὶ ὀδυνηρὰς ἀγγελίας φέρω εἰς ὑμᾶς, ὦ ἀδελφοί· ὀδυνηρὰς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἡ ἀνάμνησις, εἰ καὶ ἡ ψυχή μου ᾠκειώθη πολὺ ταῖς δυστυχίαις, μοὶ προκαλεῖ τὰ δάκρυα. Ὁ ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος ἐματαιώθη παρὰ τὸν Δούναβιν· ἡ Μολδαυΐα καὶ ἡ Βλαχία ἠρημώθησαν αὖθις διὰ τῶν στιφῶν τῶν Μουσουλμάνων. . . Μὲ προσβλέπετε ἔκπληκτοι καὶ περίφοβοι! Εἶναι δικαία ἡ ἔκπληξίς σας, δικαιοτάτη ἡ ἀγανάκτησίς σας· ἀλλ' ἂς παρηγορήσῃ ὑμᾶς τοὐλάχιστον ὁ στοχασμὸς ὅτι ἐὰν οἱ Τοῦρκοι ἐγένοντο νικηταί, ἡττημένοι δὲν ὑπῆρξαν οἱ Ἕλληνες. Οὐδ' εἷς τῶν Ἑταιριστῶν ἔπεσεν ἀναξίως· ἅπαντες ἐξέπνευσαν, οἱ γενναῖοι, μὲ τὰ ξίφη εἰς τὰς χεῖρας, μὲ τὴν πατρίδα εἰς τὰ χείλη καὶ μὲ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν καρδίαν.

Αἴσια οἰωνιζόμενος ὁ ἀδελφός μου ἐπίστευεν ὅτι ἅμα ἀναπεταννυμένης τῆς σημαίας τοῦ Σταυροῦ παρὰ τὸν Δούναβιν, θὰ συνέῤῥεον περὶ αὐτὸν οἱ Μολδαυοὶ καὶ οἱ Βλάχοι, οὓς πρὸ πολλοῦ ἐβάρυνεν ὁ ὀθωμανικὸς ζυγός, καὶ ἐπίστευεν ἀκόμη, ὁ ἄτυχής, ὅτι δὲν θὰ ἔμενον φροῦδαι αἱ περὶ ἀντιλήψεως ἔξωθεν ὑποσχέσεις.

Ἔδραξαν μὲν ἀληθῶς τὰ ὅπλα οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἡ διχόνοια ἐβασίλευσεν εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ πλειότερον τοῦ πόθου τῆς ἐλευθερίας ἐβασίλευε παρὰ τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἡ ἀρχομανία καὶ ἡ χρηματολογία.

Δὲν ἐβράδυνε πολὺ νὰ συνέλθῃ εἰς ἑαυτὸν ὁ Ὑψηλάντης· ἡ ἀπείθεια τοῦ στρατοῦ, αἱ πολιτικαὶ διχοστασίαι, ἡ ὠμότης ἐν ταῖς νίκαις, αἱ ἀνοσιουργίαι ἐν ταῖς ἁλισκομέναις πόλεσιν, αἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀγγελίαι καὶ ἔτι μᾶλλον αἱ διακηρύξεις τῆς Πετροῦπόλεως τῷ διήνοιξαν τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἠναγκάσθη ἐν τούτοις προσεγγίζουσης τῆς κραταιᾶς ὀθωμανικῆς στρατιᾶς νὰ ἐγκαταλίπῃ τοὺς τόπους οὓς δὲν ἐθεώρει πλέον ἱκανοὺς πρὸς ὑπεράσπισιν.

Ἰδὼν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀταξίαν ἐν τοῖς στρατοῖς τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαυΐας δὲν ἔτρεφε πλέον ἐμπιστοσύνην ἢ εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον· ἱερὸν ἀληθῶς καθότι ἀπετελεῖτο ἐκ λογάδων νεανιῶν ἀπὸ Ἑλλάδος, Γαλλίας, Ἰταλίας καὶ Γερμανίας, συῤῥευσάντων ἐξ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ὁρκισθέντων νὰ νικήσωσιν ἢ νὰ ἐκπνεύσωσιν ὑπὸ τὸ σῆμα τῆς Ἑταιρίας.

Ἀφήσας τὸ Τυργόβιστον ὁ Ὑψηλάντης διέβη τὴν Ἄνω Βλαχίαν, ἐπέρασε τὸν Ὄλτον, καὶ ἐστρατοπέδευσεν ἐν Ῥιμνίκῳ, οὐχὶ μακρὰν τῶν ὀρέων τῶν διαιρούντων τὴν Τρανσυλβανίαν.

Ταὐτοχρόνως ὁ Αἰτωλὸς Ἀθανάσιος, ὅστις μεθ' ὅλην τὴν προδοσίαν τοῦ Βλαδιμηρέσκου εἶχεν ἀντιστῇ ἡρωϊκῶς ἐν Γαλατσίῳ κατὰ τοῦ Πασᾶ τῆς Βραΐλας, ἀνεμένετο ἐν Σκουλενίῳ, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Προύθου.

Ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἑαυτοῦ· καὶ ἠλάττωσεν ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς ἡ φυγὴ τοῦ Καντακουζινοῦ· καὶ ὅμως ἀπεφάσισεν ὁ μεγάθυμος ν' ἀντιστῇ αὐτὸς μόνος πρὸς τὴν ἄπειρον τῶν ἐχθρῶν πληθύν, ὁμοθύμως δὲ ὡρκίσθησαν μετ' αὐτοῦ οἱ ὀλιγάριθμοι ἀνδρεῖοί του ν' ἀποθάνωσι καὶ νὰ μὴ κύψωσιν ἀνάνδρως.

Ὦ! διατί δὲν δύναται ἡ ἱστορία πάντα ν' ἀναγράψῃ τὰ ὀνόματα τῶν ἡρώων ἐκείνων! Διατί δὲν δύναμαι πάντας ν' ἀνακαλέσω ἐκ τοῦ τύμβου, ὅπως στεφανώσω μὲ δάφνην τὸ ἔνδοξον μέτωπόν των;

Ἀλλὰ δὲν θ' ἀποσιωπήσω τοὐλάχιστον τὸν ἐξ Ἀδριανουπόλεως Γεώργιον, τὸν ἐκ Πελοποννήσου Κοντογόνην, τοὺς Ζακυνθίους Δαλόστρον, Σφαέλον καὶ Ἀπόστολον, τοὺς δύο Κεφαλλῆνας Μέγκλερη, τὸν Σοφιανὸν ἐκ τῆς Κέω, περικλεεῖς ἄνδρας δι' ἡρωϊκοῦ θανάτου μέγα κτησαμένους δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἀθανασίας.

Ὁ Ἀθανάσιος ἔπεμψεν ἐσπευσμένον μήνυμα τῷ Γκίκᾳ, προπεμφθέντι ἤδη εἰς Ῥώμανον ὑπὸ τοῦ Καντακουζινοῦ πρὸς ἐπιθεώρησιν, καὶ ἤλπιζεν ὅτι θὰ ἀρικνεῖτο ἐν καιρῷ τῆς μάχης μετὰ τῶν ἑαυτοῦ· ἀλλὰ μὴ βλέπων αὐτὸν προσεγγίζοντα ἠναγκάσθη νὰ πλησιάσῃ ἐκ νέου εἰς τὸν Προῦθον, καὶ νὰ ἐκλέξῃ τόπον καταλληλότερον πρὸς ἀντίστασιν.

Ἐσκήνωσεν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου πρὸ ἑνὸς αἰῶνος Πέτρος ὁ Μέγας ἠναγκάσθη νὰ συνθηκολογήσῃ μετὰ τοῦ μεγάλου βεζίρη. Ἀναμνησθεὶς τοῦ γεγονότος τούτου, «εἰς ἡμᾶς ἐπεφυλάχθη, εἶπεν ὁ Ἀθανάσιος, εἰς ἡμᾶς, πολῖται Ἕλληνες, νὰ ἐκδικήσωμεν τὴν ἧτταν τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν.»

Ἔβλεπεν ὁ ἀρχηγὸς ὅτι διὰ κατασκευῆς ἁπλῆς τάφρου θὰ ὠχυροῦτο ὁ τόπος ἐκεῖνος· καὶ ὅτι τούτου γενομένου, τὸ ἱππικὸν δὲν θὰ ἠδύνατο πλέον νὰ ἐνοχλήσῃ, οὐδὲ τὸ πυροβολικὸν νὰ προσβάλῃ τοὺς Ἕλληνας χωρὶς νὰ κτυπήσῃ τοὺς Ῥώσσους ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. Ἐπεχείρησε λοιπὸν τὸ ἔργον· αὐθωρεὶ, ἀλλ' οἱ ἐργάται ἀπροσδοκήτως προσβληθέντες ὑπὸ μεγάλου σώματος ἱππέων ἠναγκάσθησαν μετὰ πεισματώδη πάλην νὰ ὑποχωρήσωσι.

---

1. Ὁ Ἄγγελος Βροφέριος ἔγραψεν Ἰταλιστὶ ἐν δυσὶ τόμοις τὰς Ἑλληνικὰς Σκηνὰς τοῦ 1821. Ἡ ἱστορία παραλλάσσει ἐν τῇ ποιητικῇ ταύτῃ συγγραφῇ τῇ διακρινομένῃ καὶ ἐπὶ ἀνθηρότητι ὕφους καὶ ἀπείρῳ ἐνθουσιασμῷ ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος. Ἡ συγγραφὴ αὕτη εἶναι ἡ νέα ἡμῶν Ἰλιάς, ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν εἴδομεν εἰσέτι αὐτὴν καθιεραμένην κοινὴν ταῖς Ἕλλησιν. Ἐνταῦθα ἐξελληνίζομεν τὴν περιγραφὴν τῆς ἐν ἔτει 1821 κατὰ τὴν Βλαχίαν καὶ Μολδαυΐαν καταστροφῆς τῶν Ἑλλήνων, ἣν ἐξαγγέλλει ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου Δημήτριος.

Πεισθέντες οἱ Ἑταιρισταὶ ὅτι ἀδύνατον ἦτο διὰ τῶν ἐλαχίστων αὐτῶν δυνάμεων νὰ προασπίσωσι τὸ χωρίον εἰς ὃ οἱ Τοῦρκοι εἰσερχόμενοι ἤθελον ἐπανορθώσει τὰς δυνάμεις αὐτῶν, ἐπωφελήθησαν τῆς ἐπικρατούσης κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην σκοτίας ὅπως τὸ παραδώσωσιν εἰς τὰς φλόγας. Κατέλαβον ἔπειτα ὕψωμα ἐφ' οὗ ἔστησαν ἐννέα τηλεβόλα, ὅσα εἶχον πρὸς ἄμυναν κατὰ τὸν ἔσχατον ἐκεῖνον κίνδυνον.

Ἀνέτελλεν ἡ ἠὼς τῆς 19ης Ἰουνίου, καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες προσέβλεπον καραδοκοῦντες μήπως ἀφιχθῶσιν οἱ ἱππεῖς τοῦ Γκίκα· ἀλλ' εἴτε μὴ ἀφιχθέντος ἐγκαίρως τοῦ μηνύματος, εἴτε παρεμπεσόντος προσκόμματος τινὸς εἰς τὴν ἔλευσιν, δὲν ἐφαίνετο, ἐφ' ὅσον καὶ ἂν ἐπετείνετο τὸ βλέμμα, κυματίζουσα ἡ ποθουμένη σημαία. Ἐφάνη ἐξ ἐναντίας ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Στίγκα ὁ ὀθωμανικὸς στρατὸς, ἐνῷ συγχρόνως περὶ τοὺς ἑξακισχιλίους ἱππεῖς καὶ δισχιλίους πεζοὶ εἰσέβαλλον εἰς τὴν πεδιάδα.

Ἡ ὥρα τῆς μάχης ἦλθε. Καὶ ἀδύνατος ἦτο διὰ τοὺς Ἕλληνας ἡ νίκη· καὶ ὅμως ἔβλεπες αὐτοὺς σπεύδοντας εἰς τὸν ἄνισον ἀγῶνα μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας μεθ' ἧς οἱ ἑαυτῶν πρόγονοι διετίθεντο ποτὲ ἐπὶ τὴν μάχην τῶν Θερμοπυλῶν.

Ἀνταλλαγέντων ἀκροβολισμῶν τινων οἱ ὑπὸ τὸν Κόντον Ἀρναοῦται, μιμούμενοι ἀκριβῶς τὸ παράδειγμα τῶν ἀνάνδρων ἐπικούρων τῶν Θερμοπυλῶν ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τῶν Περσῶν, ἔφυγον πληθηδὸν ἐπὶ τῇ ἐπελεύσει τῶν Τούρκων καὶ ἐπέρασαν τὸν ποταμὸν ζητοῦντες καταφύγιον εἰς τὴν Ῥωσσίαν.

Ἀλλ' ὡς δὲν ἐροβήθη ὁ Λεωνίδας, οὕτως οὔτε ὁ Ἀθανάσιος ἔγνω νὰ φοβηθῇ· καὶ μείνας μετὰ 485 ἀνδρῶν διέταττεν αὐτοὺς ἐπὶ μάχην, καὶ πάντες ἐπανελάμβανον τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσαν νὰ πέσωσιν ἐνδόξως.

Βλέποντες οἱ Τοῦρκοι πολλῷ ἧττονα τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἔπεμψαν αὐτοῖς κήρυκα, ὅστις φθὰς πρὸ τοῦ Ἀθανασίου προσεκάλει αὐτὸν νὰ παραδώσῃ τὰ ὅπλα εἰς τὸν κραταιὸν βεζίρην τῆς Βραΐλας.

«Ἐπίστρεψε εἰς τὸν κύριόν σου, τῷ ἀπήντησεν ὁ Ἀθανάσιος, καὶ εἰπὲ εἰς τὸν κραταιὸν βεζίρην ὅτι οἱ Ἕλληνες παρ' ὧν ζητεῖ τὰ ὅπλα θέλουσι νὰ τὰ παραδώσωσιν εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ χεῖρας.»

Μετὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην οἱ Τοῦρκοι ἀφήσαντες κραυγὴν μάχης ἐφορμῶσι μανιώδεις κατὰ τῆς ἑλληνικῆς φάλαγγος, βεβαιότατοι ὅτι ἤθελον τρέψῃ αὐτὴν διὰ μιᾶς μόνης πυροβολήσεως· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες δέχονται αὐτοὺς ἀφόβως, καὶ δι' ἀνδροφόνου πυρὸς τῶν τηλεβόλων στενοχωροῦσιν αὐτοὺς εἰς ὀπισθοχώρησιν.

Ζέοντες ἐξ ὀργῆς καὶ αἰσχύνης οἱ Τοῦρκοι ἐφορμῶσι τὸ δεύτερον· οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀθανασίου προσποιοῦνται ὑποχώρησιν καὶ ἀφίνουσι καιρὸν εἰς μέγα πλῆθος Τούρκων νὰ κυριεύσωσι τὸ Σκουλένιον. Ὁ βεζίρης κραυγάζει νίκην· ἀλλ' αἴφνης 200 Ἕλληνες ἐνεδρεύοντες ὄπισθεν τῶν ἐρειπίων τοῦ ἐμπρησθέντος χωρίου ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν Μουσουλμάνων καὶ ἐπιφέρουσι τρομερὰν σφαγήν.

Ὁ βεζίρης φλέγων ἐξ ὀργῆς ὁρμᾷ καὶ αὖθις, ἀλλὰ καὶ πάλιν οἱ Ἕλληνες ἀνθίστανται μεθ' ὑπερανθρώπου γενναιότητος.

Δέκα ὥρας διήρκει ἡ μάχη, καὶ κατὰ στρατιᾶς δεκάκις πολυπληθεστέρας οἱ ἡμέτεροι δὲν ὑπεχώρησαν οὐδ' ἐπὶ ἓν βῆμα. Ἀλλ' ἕκαστον ἐχθρὸν πίπτοντα ἀντικαθιστᾷ ἕτερος ἀκμαῖος, ἐνῷ αἱ γραμμαὶ τῶν Ἑλλήνων καθίσταντο ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀραιότεραι καὶ ἀσθενέστεραι.

Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου συνομνύουσι καὶ αὐταὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων πίπτουσαι κατὰ μέτωπον αὐτῶν.

Πυρακτωθέντα τὰ τουφέκια διὰ τὴν ἀδιάκοπον πυρσοκρότησιν, κατέστησαν ἄχρηστα εἰς ἄμυναν· σχεδὸν ἄχρηστα εἶναι καὶ τὰ τηλεβόλα δι' ἔλλειψιν σφαιρῶν, ἀνθ' ὧν ἐξερεύγονται τεμάχια σιδήρου καὶ πέτρας. Οὐχ ἧττον οἱ Ἕλληνες ἀνθίστανται, ἀνθίστανται ἀκόμη, πάντοτε ἀνθίστανται.

Τέλος οἱ Τοῦρκοι ἀνεγείρουσι κανονοστοιχίαν ἐξ τηλεβόλων μεγάλης ὁλκῆς κατέναντι τῶν ἑλληνικῶν χαρακωμάτων, καὶ ἐνῷ ὠθοῦσιν ἐπὶ τὰ πρόσω τὴν ἐπιφυλακὴν, κεραυνοῦσιν ὑψῶθεν τοὺς Ἕλληνας διὰ τοῦ πυροβολικοῦ. Οἱ Ἕλληνες πειθαναγκάζονται νὰ ὑποστρέψωσιν, ἀλλὰ καὶ ὑποστρέφοντες μάχονται ἔτι. Κεκαλυμμένοι ἐκ κονιορτοῦ, στάζοντες αἷμα, πολλὰ φέροντες τραύματα, σπεύδουσιν εἰς τὸν Προῦθον, καὶ θάπτονται ὑπὸ τὰς δίνας αὐτοῦ.

Ἐφάνη τότε ὁ ἐκ Χίου Σεβαστόπουλος ὄπισθεν σωροῦ πτωμάτων, ἀντιμετωπίζων αὐτὸς μόνος νέφος στρατιωτῶν Τούρκων· καὶ τέλος ἄρας τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν καὶ κραυγάζων Ζήτω ἡ Ἑλλάς! ῥίπτεται εἰς τὰ κύματα.

Ἤδη δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλπὶς νίκης· ἀλλ' ἐὰν δὲν σοχάζωνται ἔτι νὰ νικήσωσι, στοχάζονται νὰ ἐκδικήσωσιν ἑαυτοὺς οἱ Ἕλληνες. Ὁ Ἀθανάσιος, ὁ Σραέλος, ὁ Ζηνοκράτης, ὁ ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀρναουτῶν διοικητὴς Κόντος, ὁ μόλις τρεῖς πενταετηρίδας ἀριθμῶν νεανίας Δαλόστρος, ὁ ἐκ Λευκάδος Ἀπόζολος, ὁ ἐκ Κεφαλληνίας Μέγκλερης, καὶ πάντες τέλος οἱ ἐπιζήσαντες τῶν ἀδελφῶν των, σφίγξαντες ἀλλήλοις τὴν δεξιὰν καὶ ἀποχαιρετήσαντες ὁλοψύχως τὴν πατρίδα, ῥίπτονται εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρῶν καὶ πίπτουσι διὰ χιλίων σφαιρῶν διατρηθέντες.

Ὁ Ἀθανάσιος μάχεται εἰσέτι· βαλὼν τὸν τελευταῖον τουφεκισμὸν, ῥίπτει τὸ ὅπλον εἰς τὸν ποταμόν· ἐκκενώσας τὰ πιστόλια, ῥίπτει καὶ αὐτὰ εἰς τὰ κύματα· ξιφουλκήσας ὁρμᾷ ἀνὰ μέσον τῶν πολεμίων, ἐξαπλώνει χαμαὶ τοὺς πρώτους

ὅσοι τὸν πλησιάζουσι, πληγώνει, ἀποκρούει, φονεύει ὅσους τολμήσουν νὰ τῷ ἀντισταθοῦν καὶ ἐπὶ ὄρους ἐχθρικῶν πτωμάτων εὑρίσκει τέλος τὸν θάνατον.

Ἰδοὺ ἐν τοσούτῳ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ἀνεγειρόμενον στρόβιλον κονιορτοῦ καὶ ἀναπεπταμένην μίαν σημαίαν .... εἶναι νέον πλῆθος ἐπερχόμενον ταχεῖ βήματι .... εἶναι ἡ σημαία τοῦ Φοίνικος· ἡ σημαία τῶν Ἑλλήνων .... Ὦ συμφορά! φθάνουσιν οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς οἱ ὑπὸ τοῦ Γκίκα διοικούμενοι οὓς τόσῳ ἀνέμενεν ὁ Ἀθανάσιος... Ὦ συμφορά! μίαν στιγμὴν πρότερον καὶ ἴσως οἱ Ἕλληνες ἐσώζοντο, καὶ ἴσως ἡ νίκη ἦτο ἰδική μας... Ἤδη οἱ ἀτυχεῖς δὲν φθάνουσι πλέον παρὰ διὰ ν' ἀποθάνωσιν!

Εἰς τὸ θέαμα τῆς καταστροφῆς τῶν Ἑλλήνων ὁ Γκίκας παρασκευάζεται νὰ ἐκδικήσῃ τοὺς ἀδελφούς. Ἐκπλαγέντες ἐκ τοῦ φόβου τινὲς τῶν ἱππέων συμβουλεύουσι νὰ διαβῶσι τὸν ποταμόν. Καὶ τί, ἀναφωνεῖ ὁ Γκίκας, ὑπάρχει τάχα εἰς τὸ πλευρόν μου καὶ εἷς μόνον Ἕλλην ἀπαρνούμενος νὰ πέσῃ ὑπὲρ πατρίδος;

Εἰς τὴν ἐπίπληξιν ταύτην ἐρυθριῶσιν οἱ φοβηθέντες, καὶ ζητοῦσι νὰ πολεμήσωσιν. Ὁ Βλάδων, βλάχος ἀρχηγὸς, ἡγεῖται τῶν ἑαυτοῦ καὶ χαλᾷ τὰς πρώτας τῶν ἐχθρῶν τάξεις. Ὁ Γκίκας μετ' ὀλιγίστων ἀκροβολιστῶν συγκρατεῖ τοὺς Τούρκους ἵνα δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν στρατόν του νὰ παραταχθῇ παρὰ τὸν Προῦθον. Οἱ Τοῦρκοι, εἰ καὶ ὑπερέχοντες, εἰ καὶ νικῶντες, δὲν εὐδοκιμοῦσιν οὔτε νὰ διακόψωσιν οὔτε νὰ τρέψωσιν τοὺς Ἕλληνας, ὥστε ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς, ὁ βεζίρης ἀναγκάζεται νὰ κελεύσῃ σύναξιν.

Βοηθούμενοι ἐκ τοῦ σκότους τῶν νεφῶν οἱ Ἕλληνες ἀνοίγουσι δρόμον κατὰ μέσον τοῦ ἐχθρικοῦ πεδίου, καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ ν' ἀνταλλάξωσι βαρυτίμως τὴν ζωὴν αὐτῶν ἀποσύρονται εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Βλαχίας, ὅπου εὐηλπίζοντο νὰ ἑνωθῶσι πάλιν μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου. Ἀλλ' οἴμοι! καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἀθανάσιος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀνδρεῖοι ἔπιπτον ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Προύθου, ὁ στρατὸς τοῦ Ὑψηλάντου, ἐστρατοπεδευμένος περὶ τὰς ὄχθας τοῦ Ὄλτου, ἐκινδύνευε τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων.

Ἀντικρὺ τῆς μονῆς τοῦ Δραγασανίου ἐκτείνεται μικρά τις πεδιὰς κυκλωμένη ὑπὸ πυκνῶν θάμνων καὶ περιεχομένη ὑπὸ δύο ἀντιθέτων βουνῶν.

Ἐνταῦθα ὁ Ὑψηλάντης ὥρισε νὰ ὑπομείνῃ τὴν προσβολὴν τοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ στρατός του συνέκειτο ἐξ Ἀρναουτῶν, Παν-δούρων, Σέρβων, Βουλγάρων, Βλάχων, Μολδαυῶν καὶ ἠρίθμει ἐν ὅλῳ ἐξ περίπου χιλιάδας ἀνδρῶν, ἑτοίμων νὰ θυσιασθῶσιν ὑπὲρ τοῦ προκειμένου ἀγῶνος. Ἀλλ' ἀδαεῖς τῶν πολεμικῶν καὶ μὴ ἀνατραφέντες εἰς τὴν πειθαρχίαν ἐκείνην τῆς τε βουλήσεως καὶ τῶν σωμάτων ἥτις εἶναι ὁ προάγγελος τῆς νίκης, κακῶς ἐγίνωσκον νὰ διαπολεμήσωσιν. Ἓν μόνον σύνταγμα ἐφείλκε τὴν ἐμπιστοσύνην πάντων, καὶ τοῦτο ἦτο τὸ τάγμα τῶν 500, ἤτο ἡ ἱερὰ λεγεὼν τῶν Φιλελλήνων.

Πάντες ὁρμητικοὶ, πάντες γενναῖοι, πάντες πρόθυμοι ν' ἀποθάνωσι, καὶ οὐδὲ εἷς ὑπῆρχεν Ἑταιριστὴς, ἀνάξιος τοῦ μεγάλου ὀνόματος. Ἡγοῦντο αὐτῶν ὁ ἀθάνατος Γεώργιος ὁ Ὀλύμπιος· ἔπειτα δὲ ὁ ἐξ Ἰθάκης Διάκολης, ὁ ἐκ Γενεύης Βωρδιὲ, ὁ ἐκ Κεφαλληνίας Λούκας, καὶ ὁ Κοντογόνης, καὶ ὁ Σοῦτσος, καὶ ὁ Μεθόδιος, καὶ ὁ Κοντολοῦκος, καὶ ὁ Παναγιώτης καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐλθόντες ἐκ Κρήτης, ὅπου ἡ ἐλευθερία διετηρήθη ἀκεραία ἐν ταῖς κλεισωρείαις τῆς Ἴδης.

Οἱ Τοῦρκοι ἦσαν ὑπερδιπλάσιοι· εἶχον καλὸν πυροβολικὸν καὶ 1500 ἀρίστους ἱππεῖς.

Τῇ 19ῃ Ἰουνίου ὁ Ὑψηλάντης διέβη τὸν Ὄλτον μετὰ τοῦ πλείστου στρατοῦ, προπορευθέντος πρὸ ἓξ ἤδη ὡρῶν τοῦ Καραβία, διοικητοῦ τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς.

Ὁ Γεώργιος Ὀλύμπιος, γινώσκων ἐκ παλαιᾶς πείρας τὴν ὁρμὴν τοῦ τουρκικοῦ ἱππικοῦ, καὶ καθορῶν ὅτι κάκιστα ἦτο ἐφοδιασμένον τὸ ἑλληνικὸν πυροβολικὸν, ἱκέτευε τὸν Καραβίαν νὰ ἐκφύγῃ τὴν μάχην ἕως οὗ φθάσῃ ὁ Ὑψηλάντης, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ καὶ αὐτὸς ὁ στρατὸς τοῦ Ὀλυμπίου ἀφίστατο εἰσέτι πλέον τῶν ἓξ λευγῶν.

Ὁ Γεώργιος ἐπίστευσεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Καραβία καὶ ἔδραμε νὰ βιάσῃ τὸν Ὑψηλάντην. Ἀλλ' ὁ Καραβίας δὲν ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του.

Ἰδὼν τὸν Πασᾶν τοῦ Βιδινίου δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἑαυτὸν καὶ διετέθη ἐπὶ μάχην.

Τάξας τὸν Ἱερὸν Λόχον ἐν τοῖς πρώτοις ὅπως ὑποστῇ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ ἐχθρικοῦ ἱππικοῦ, καὶ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ πυροβολικοῦ, ὁ ἀπερίσκεπτος ἀπετόλμησε νὰ προκαλέσῃ ὅλην τὴν στρατιὰν τοῦ Πασᾶ.

Εἰς τὸ θέαμα ἐκεῖνο ἔμεινον πρὸς στιγμὴν ἐμβρόντητοι οἱ Μουσουλμάνοι, καὶ δὲν ἐπεχείρησαν ἢ ἀκροβολισμόν τινα ὅπως γνωρίσωσιν ὁποῖος ἦτο ὁ ἐχθρός. Ἰδόντες ἔπειτα τὴν ἀνεπιτηδειότητα τῶν πυροβολιστῶν τοῦ Καραβία καὶ γνωρίσαντες τὴν μικρότητα τοῦ στρατοῦ, οἱ Τοῦρκοι ἐνεψυχώθησαν καὶ ἐπέδραμον μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὥστε κατέστη ἀδύνατος ἡ τούτων ἀντίστασις.

Μόνον τὸ σύνταγμα τῶν 500 ἀντέστη θερμῶς εἰς τὴν ἔφοδον. Δὶς τὸ ἱππικὸν ἐπέπεσεν εἰς τὰς γραμμὰς αὐτῶν καὶ δὶς ἀπεκρούσθη διὰ τῆς λόγχης.

Ὁ Γεώργιος Ὀλύμπιος ἀκούσας τὸν κρότον τοῦ πυροβολικοῦ ἔδραμε τάχιστα μετὰ στρατοῦ εἰς βοήθειαν τοῦ Καραβία, καὶ ἐπιπεσὼν ἐπὶ τοὺς Τούρκους ὡσεὶ κεραυνὸς, ἀνακτᾶται τὴν σημαίαν τοῦ Φοίνικος καὶ τηρεῖ ἔτι ἐπὶ μικρὸν ταλαντευομένην τὴν νίκην τῶν Μουσουλμάνων.

Ὅ,τι ἡ γενναιότης, ὅ,τι ὁ ἐνθουσιασμὸς ἠδύναντο νὰ διαπράξωσι, τὸ πᾶν κατώρθου τότε

ὁ ἀνδρεῖος Ἕλλην· ἀλλὰ πλέον τῆς γενναιότητος καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὑπερισχύει, οὖσα ὑπέρογκος ἡ δύναμις.

Οὐκέτι οἱ Ἑταιρισταὶ ὑποχωροῦσιν· ἀκίνητος ἐν τῇ θέσει αὐτοῦ ὁ Ἱερὸς Λόχος προτάσσει σιδηροῦν τεῖχος εἰς τὴν ἔφοδον τοῦ τουρκικοῦ ἱππικοῦ, καὶ εἰσέτι ἐπί τινα στιγμὴν ἡ νίκη στέφει τὰ ἔσχατα δείγματα τοῦ θάρρους. Ἀλλ' εἰς τὸν ἀριθμὸν εἶκει ἐπὶ τέλους ἡ ἀξία, καὶ καλύπτουσι τὸ ἔδαφος πλειότερα τῶν 400 πτωμάτων, πένθιμον μαρτύριον θαυμασίας ἀρετῆς καὶ ἀμέτρου συμφορᾶς. Ἔπεσεν ὁ Διάκολης ὁ γενναῖος τῆς Ἰθάκης, ἔπεσεν ὁ Βωρδιὲ ὁ ἀνδρεῖος τῆς Ἐλβετίας, ἔπεσεν ὁ Μεθόδιος ὁ δημοκρατικὸς τῆς Κρήτης. . . . Καὶ θὰ λησμονήσω σὲ, ὦ υἱὲ τῆς Ζακύνθου, γενναῖε Σπυρίδων; . . . Πληγεὶς εἰς τὸ στῆθος διὰ σφαίρας ὁ νεανίας σταματᾷ τὸ αἷμα διὰ τεμαχίου ἐκ τοῦ φορέματός του καὶ ἐπαναλαμβάνει τὴν πάλην. Τέλος αἰσθανόμενος τὰς δυνάμεις ἐκλειπούσας ἀνοίγει τὴν πληγὴν, καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος ἔγραψε τῇ μητρὶ τὰς ὑστάτας ταύτας λέξεις· «Ἀγάλλου, ὦ μῆτερ! ὁ υἱός σου ἀπέθανε σήμερον ὑπὲρ πατρίδος.»

Ἀ! ἐὰν οἱ Ἕλληνες δυνηθῶσιν ἡμέραν τινὰ ν' ἀνακτήσωνται τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐλευθερίαν καὶ νὰ ἴδωσιν ἑαυτοὺς καταλεγομένους ἐν τοῖς ἔθνεσι, μὴ γένοιτο ποτὲ νὰ λείπῃ τοὐλάχιστον εἰς λίθος ἀναμιμνήσκων τοῖς μεταγενεστέροις ὅτι ἐνθάδε ἡ Ἑλλὰς ἀπώλεσε τὰ ἄριστα τῶν ἑαυτῆς τέκνων.

Οὕτως ὁ Ὑψηλάντης ἡττήθη χωρὶς νὰ δυνηθῇ κἂν νὰ πολεμήσῃ, οὕτως εὑρέθη πρὸ τῆς μάχης ἐγκαταλελειμμένος παρὰ πάντων τῶν στρατιωτῶν. Ἴσως ἐσκέπτετο ν' ἀποθάνῃ· ἀλλ' ὁ Γεώργιος Ὀλύμπιος, ὁ μόνος ἀπομείνας παρ' αὐτῷ, «σώθητι, τῷ εἶπε· τὸ αἷμά σου δύνασαι νὰ τὸ χύσῃς ἀκόμη ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἀχελῴου καὶ ὑπὸ τὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν. Ἐγὼ θὰ μείνω ἐνταῦθα, θὰ πολεμήσω ἔτι, καὶ θὰ ἐκδικήσω ἐνταῦθα τοὺς ἡμετέρους ἀδελφούς.»

Οἱ λόγοι οὗτοι τῷ κατέστησαν γλυκεῖαν ἔτι τὴν ζωήν. Δὲν σκέπτεται ἄλλο ἢ νὰ δράμῃ εἰς τὴν γῆν ἐκείνην ἵνα παράσχῃ τὸν βραχίονά του τῇ πατρίδι μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ νὰ διέλθῃ τὴν Τρανσυλβανίαν προχωρεῖ πρὸς τὰ στενὰ τοῦ Rothenthurn, ἀλλ' ἅμα πατήσας τὰ σύνορα. . . . ὦ δυστυχία!... ἄπιστος στρατὸς τῷ ἀπαγορεύει τὸν δρόμον· κυκλοῦται, συλλαμβάνεται, δεσμεύεται καὶ ἴσως ὁ ἀτυχὴς κατὰ τὴν ὥραν ταύτην μαραίνεται ὑπὸ τοὺς σκοτεινοὺς θόλους μεμακρυσμένου φρουρίου.

Α. Μ. Ἰδρωμενος.

Ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσι, κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν, 123,000 ἐργοστάσια μεθ' 1,800,000 ἐργατῶν. Μόνα τὰ ὑπὸ τῶν ἐργοστασίων τῶν Παρισίων παραγόμενα κατ' ἔτος ἐμπορεύματα ἔχουσιν ἀξίαν 1,690,000,000 φράγκων.

Ὅτε πρό τινος ἀνεκινεῖτο ἐν Γαλλίᾳ τὸ περὶ πολιτικῶν κηδειῶν ζήτημα καὶ οἱ ἄγαν δημοκρατικοὶ ἐφιλοτιμοῦντο μετὰ στόμφου νὰ ἐπιδεικνύωσι τὴν ἀθεΐαν των, συνέβη ν' ἀποθάνῃ ἡ θυγάτηρ τοῦ γηραιοῦ καὶ διαβοήτου Ῥασπάιλ, ἣν ὡς εἰκὸς ἐκήδευσεν ὁ πατὴρ ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῆς ἐκκλησίας. Καταταραχθεὶς ἕνεκα τῶν τοιούτων παραλόγων ἐπιδείξεων ὁ συντηρητικὸς Ἀλφόνσος Κὰρ, ὁ γνωστὸς καὶ γλαφυρώτατος ἐκεῖνος συγγραφεὺς, ἔγραψε (κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1876) πρὸς τὸν πενθοῦντα πατέρα τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν. Δημοσιεύομεν μετάφρασιν αὐτῆς, διότι πολλὰ ἔχει τὰ διδακτικά.

Σ. τ. Δ.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΚΑΡ

Ποτέ μου δὲν σᾶς εἶδα, Κύριε, ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ σᾶς γνωρίζω—ἐννοῶ ὅτι πολὺ μέγα εἶνε τὸ δυστύχημα, τὸ ὁποῖον ἐνέσκηψεν ὑμῖν· ἡ φύσις ἐν τῇ συνήθει της πορείᾳ, φαίνεται ὡς ἂν νὰ σᾶς ἐφύλαττε τὸν πόνον τοῦ νὰ θάπτητε τὰ τέκνα σας, οὐδὲν δὲ ὅπλον εἶνε δυνατὸν νὰ μεταχειρισθῇ ὁ ἄνθρωπος κατὰ τῆς φύσεως.

Ἠξεύρω πολὺ καλὰ ὅτι πολλαὶ ἐφημερίδες διεσάλπισαν «ὅτι τὸ ἄπειρον πλῆθος, ὅπερ ἠκολούθησε τὴν ἐκφορὰν τῆς φιλτάτης κόρης σας, ἦτο διὰ σᾶς παρηγορία.» Δὲν τὸ πιστεύω ὅμως· μάλιστα δὲ δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι πιστεύω ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον. Δὲν ὑπέστην μὲν ποτὲ τοιοῦτον τραῦμα, χάρις τῷ Θεῷ, συνέβη ὅμως καὶ εἰς ἐμὲ νὰ συνοδεύσω ἀγαπητὰ πρόσωπα εἰς τὴν ἐσχάτην των κατοικίαν καὶ ἤμην τότε ὡς περ λαίμαργος καὶ φιλάργυρος τῆς λύπης μου· δὲν ἐπέτρεπον εἰμὴ εἰς ὀλίγους προσφιλεῖς καὶ δεδοκιμασμένους φίλους νὰ μὲ συνοδεύσωσιν ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ ὑπερτάτου ἐκείνου καθήκοντος, καὶ ὅταν ἔπειτα μὲ ἄφινον μόνον, ἐνόμιζον ὅτι ἀνεσηκώνετο μέγα βάρος ἀπὸ τοῦ στήθους μου καὶ ἔμενα μόνος μετὰ τῆς λύπης μου, ἥτις εἶνε καὶ αὕτη ἐμπαθὴς καὶ ἐντροπαλὴ καὶ ἀγαπᾷ νὰ καταφεύγῃ εἰς τὸ βάθος τοῦ δάσους ὡς τὸ πτηνὸν, τὸ ὁποῖον κρύπτεται διὰ ν' ἀποθάνῃ καὶ κανεὶς ποτὲ δὲν βλέπει τὸ πτῶμά του.

Τί νὰ σᾶς εἴπω ὡς πρὸς τὴν πικρὰν ἀπώλειαν ἣν ὑπέστητε; Δὲν ἠξεύρω παρηγορίας—πλὴν δύο μόνον· ἡ πρώτη εἶνε, τὸ νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι εἰς τοιαύτας περιστάσεις δὲν παρηγορεῖταί τις, ἀλλὰ τηρεῖ τὴν λύπην του, χωρὶς νὰ φοβῆται μὴ ἡ παρηγορία, ἥτις δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ εὔφημος μετονομασία τῆς λήθης, κάμει ν' ἀποθάνωσιν ἐν τῇ καρδίᾳ μας τὸ δεύτερον, ἐκεῖνοι οὓς ἠγαπήσαμεν καὶ οἵτινες ἀπέθανον ἤδη ἅπαξ ἐπὶ τῆς γῆς·—ἡ δευτέρα εἶνε, ὅτι ἡ κόρη σας ἀπέθανε παρθένος, δὲν ἀφῆκε λοιπὸν τέκνα καὶ δὲν ἐξετέθη εἰς τὴν φοβερὰν λύπην τοῦ νὰ θάψῃ τέκνον της. Αὐτὸς εἶνε πόνος ἀληθινὸς, ὃν ὁμολογεῖτε,—θὰ σᾶς εἴπω τινὰ τώρα περὶ ἐκείνου, ὃν δὲν ὁμολογεῖτε, ὃν θ' ἀρνηθῆτε ἴσως.

Πιστεύετε ἀληθινὰ ὅτι ὅλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος ὅστις ἠκολούθει εἰς τὴν κηδείαν συνεπάθει ὑπὲρ ὑμῶν;

Ὑποθέσατε ὅτι ἠθελήσατε μὲ ἐλπίδας νὰ διασκεδάσητε τὴν λύπην σας καὶ ὅτι μὴ θέλοντες τίποτε ν' ἀφήσητε, μήτε αὐτὴν τὴν πίστιν, ἣν δὲν συμμερίζεσθε (ἂν καὶ δὲν ἐπρόκειτο περὶ ὑμῶν, ἀλλὰ περὶ τοῦ τέκνου σας), εἴχετε ἐπικαλεσθῆ ὑπὲρ αὐτῆς τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας· ἔστω καὶ διὰ μόνον τὸν λόγον τοῦ νὰ ἔλθῃ μίαν ὥραν ἀργότερον ἡ στιγμὴ, καθ' ἣν θὰ ἠθέλατε ἐπιθέσει ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς κόρης σας τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν, ἡ στιγμὴ καθ' ἣν θὰ ἠκούετε τὸ χῶμα κροτοῦν ἐπὶ τοῦ καλύμματος τοῦ νεκρικοῦ κιβωτίου· ἔστω καὶ διὰ ν' ἀπολαύσητε τὴν λύπην σας καὶ ὑπὸ ἄλλην μορφήν· ἔστω καὶ παρακινούμενος ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ἐκείνου, ὅπερ μᾶς κάμνει, ὅταν παρὰ τὴν κλίνην τοῦ θνήσκοντος κηρυχθῇ ἀνίσχυρος τῆς ἐπιστήμης ἡ δύναμις, νὰ δοκιμάζωμεν πᾶσαν πανάκειαν καὶ πάντα ἀγύρτην.

Τί ἠμποροῦμεν ἄλλως τε νὰ ἠξεύρωμεν ἡμεῖς περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος ἢ μὴ τῆς προσευχῆς; «Ὁ Θεὸς, λέγουσιν οἱ Μουσουλμάνοι, βλέπει τὸν μαῦρον μύρμηκα περιπατοῦντα ἐπάνω εἰς μαῦρον μάρμαρον καὶ ἀκούει τὸν κρότον τῶν βημάτων του.» Ὁ Θεὸς εἶνε πολὺ μέγας, σκεπτόμεθα ἡμεῖς ἐνίοτε, ὥστε νὰ φροντίζῃ περὶ ἑκάστου ἡμῶν ἀτομικῶς· ἀλλὰ τίς δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι τοῦτο ἴσα ἴσα δὲν εἶνε βαθμὸς μεγαλειότητος ἔτι μείζων;

Ἐὰν τις μοὶ εἴπῃ ὅτι ποτὲ δὲν προσευχήθη, ἠξεύρω, χωρὶς νὰ μοὶ τὸ εἴπῃ, ὅτι δὲν εἶδε ποτὲ κινδυνεύουσαν φιλτάτην ὕπαρξιν.

Τίς οἶδε τί μετὰ θάνατον μᾶς περιμένει;

Ὁ ὀρθὸς λόγος μᾶς διδάσκει ὅτι θὰ γείνωμεν μετὰ θάνατον ὅ,τι ἤμεθα προτοῦ γεννηθῶμεν· ὅτι τὰ στοιχεῖα, ἅτινα ἀπετέλουν ἡμᾶς, διαιρούμενα πάλιν ἐπ' ἄπειρον, ἐπανέρχονται εἰς τὸ μέγα ταμεῖον τῆς ὕλης καὶ τῆς ζωῆς, ὁπόθεν ἄλλα ὄντα θὰ παραχθῶσιν, ὅπως ὁ γλύπτης πλάττων τὸν κηρὸν ἢ τὸν πηλὸν μετασχηματίζει τὰ ἀτελῆ του ἔργα καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ὕλης μορφώνει ἄλλα.

Ἀλλὰ πολὺ πιθανὸν νὰ μᾶς ἀπατᾷ τὸ λογικόν μας, πολὺ πιθανὸν νὰ μὴ ἦναι δυνατὸν εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἀνθρώπινον νὰ εἰσδύσῃ εἰς τοιαῦτα μυστήρια, νὰ ἐκράτησε, καθὼς λέγει ποιητής τις, ὁ Θεὸς τὴν ἀλήθειαν δι' ἑαυτὸν καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ ἡμῖν εἰμὴ εἰκασίας μόνον.

Ἀγαπῶ πᾶσαν ἐλευθερίαν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως σοῦ νὰ ἔχῃ ἡ ἐλευθερία ἑνὸς ἑκάστου ὡς ὅριον τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἄλλου. Ἀποδοκιμάζω τὰς ὕβρεις, ἃς συνήθως ἀπευθύνουσι κατὰ τῶν θελόντων νὰ κηδεύωνται ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐκ βάθους καρδίας ἐλεεινολογῶ τοὺς πράττοντας τοῦτο ἵνα ὑποκινήσωσι θορύβους καὶ σκάνδαλα, ἵνα κάμωσιν ἐπίδειξιν ἀθεΐας, ἥτις εἶνε δι' αὐτοὺς ἄλλη θρησκεία μὲ τὰ δόγματά της, μὲ τὰς αὐστηρότητάς της καὶ πρὸ πάντων μὲ τὴν μισαλλοθρησκείαν της.

Ἀλλὰ τὰ ζητήματα ταῦτα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν συνείδησιν ἑκάστου, καλὸν εἶνε νὰ τὰ λύῃ ἕκαστος δι' ἑαυτόν. Εἶνε δὲ μυσαρὸν ἅμα καὶ ἐγκληματικὸν τὸ νὰ θέτῃ τις τοὺς θνήσκοντας εἰς ἀγῶνα μεταξὺ τῶν μάλλον ἢ ἧττον ἀορίστων φόβων τῆς μελλούσης ζωῆς καὶ τῶν τελευταίων σπασμῶν τῆς ἀνθρωπίνης ματαιότητος, ἥτις ἐνίοτε προσπαθεῖ νὰ ἐπιζήσῃ εἰς τὴν ζωὴν αὐτήν.

Εἶδον ἐγὼ, πρὸ πολλοῦ, τὸν ὕπατον ἐκεῖνον ἀγῶνα ἐν τῷ τεταραγμένῳ πνεύματι ἑνὸς θνήσκοντος καὶ χωρὶς τὸ παράπαν νὰ φροντίσω περὶ τῶν ἀτομικῶν μου ἰδεῶν καὶ πεποιθήσεων, ἐνόμισα ὅτι τὸ καθῆκόν μου ἐξετέλουν πορευόμενος ἐγὼ αὐτὸς εἰς ἀναζήτησιν ἱερέως καὶ προτρέπων τὸν θνήσκοντα νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ νὰ μεταλάβῃ.

Ἔλεγον λοιπὸν ὅτι ἂν, ὑπακούοντες εἰς ἄλλας σκέψεις, εἴχετε φέρει τὸ τέκνον σας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οὐδεὶς μὲν ἤθελεν ἀφαιρέσει ἀφ' ὑμῶν τὴν πατρικήν σας λύπην, ἀλλ' ὁ πολὺς ἐκεῖνος ὄχλος θὰ διελύετο.

Ἀλλ' ἐκρίνατε ἐπάναγκες νὰ θυσιάσητε χάριν τῆς δημοτικότητός σας μέρος τῆς λύπης σας, τὸ μυχιαίτατον μάλισα καὶ πολυτιμότατον, ἐπετρέψατε νὰ χρησιμεύσῃ τὸ σάβανον τῆς κόρης σας ὡς σημαία πολιτικῆς διαδηλώσεως—καὶ διὰ τοῦτο σᾶς λυποῦμαι, Κύριε, σᾶς λυποῦμαι εἰλικρινῶς. Πόσον θὰ ἐλογίσθητε τότε δυστυχής, ὅταν ἐβλέπετε τὸν ὄχλον ἐκεῖνον ἀσυνειδήτως ποδοπατοῦντα τὸ πένθος σας καὶ μεταβάλλοντα αὐτὸ εἰς θρίαμβον καὶ εἰς χαράν· σᾶς λυποῦμαι! Ἀξίζει τάχα τόσας θυσίας ἡ δημοτικότης; Δὲν ἐμάθομεν τώρα ὑπέρ ποτε μετὰ τόσα καὶ τόσα πόσον εὔκολα αὕτη γεννᾶται καὶ πόσον εὔκολα ἐξαφανίζεται; Ὡς τὸν ἔρωτα οὕτω καὶ ταύτην τὸ τίποτε τὴν γεννᾷ, τὰ πάντα τὴν διαλύουσι.

Δύο παραδείγματα θὰ σᾶς ὑπομνήσω, τὰ ὁποῖα κάλλιστα γνωρίζετε.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ῥοαγὲ Κολλὰρ ἦτο κατὰ τὸ 1827 τὸ δημοτικώτατον ἐν Γαλλίᾳ. Ἑπτὰ ἐκλογικαὶ περιφέρειαι τὸν ἐξέλεγον βουλευτὴν, ἡ δὲ *βιογραφία τῶν συγχρόνων*, ἥτις τότε ἐδημοσιεύετο (καὶ εἶχε φθάσει ἕως εἰς τὸ γράμμα R), ἀνέφερε τὸ ὄνομα τοῦτο μετὰ πλείστων ἐπαίνων. Ἐ! ἔλεγέ τις τῶν συντακτῶν τῆς *βιογραφίας*, ἀναλογιζόμενος ὅτι κατὰ τὰ 1818, ὅτε ἤρχισεν ἡ σύνταξις αὐτῆς, ὁ Ῥοαγὲ Κολλὰρ, ἀντὶ ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν, κατεῖχε θέσεις καὶ τιμὰς, «τί διαφορετικὰ πράγματα θὰ ἐγράφομεν περὶ αὐτοῦ ἂν ἀντὶ νὰ ὀνομάζηται Ῥοαγὲ Κολλὰρ ὠνομάζετο Κολλὰρ Ῥοαγέ.» Καὶ ἀληθῶς, τότε τὸ ὄνομά του θὰ ἤρχιζεν ἀπὸ

τὸ γράμμα C (γαλλιστὶ), ὅπερ συνετάσσετο κατὰ τὰ 1818, ὁπότε δὲν ἐτύγχανε δημοτικότητος.

Τὸ ἄλλο παράδειγμα ἀναφέρεται εἰς τὸν Λαφαγὲτ καὶ εἰς τὸν γρατηγὸν Λαμάρκ, τὸν δημοτικὸν μὲν ῥήτορα, ἀείποτε ὅμως ἀξιοσέβαστον ἄνδρα. Πλῆθος φοβερὸν ἠκολούθει τὴν κηδείαν τοῦ Λαμάρκ, ἀλλὰ τὸ πλῆθος τοῦτο ἐζήτει ἐκεῖ ἀφορμὴν γάσεως. Ὁ κόσμος εἶχε τότε ἀποζεύξει τοὺς ἵππους ἀπὸ τῆς ἁμάξης τοῦ Λαφαγὲτ, ἣν ἔσυρον ἄνθρωποι, παίζοντες καὶ πάλιν τὴν λυπηρὰν ἐκείνην κωμῳδίαν τοῦ νὰ μεταβάλλωνται εἰς κτήνη οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι. Τὸ φέρετρον τοῦ Λαμάρκ παρ' ὀλίγον ἐρρίπτετο κατὰ γῆς. Οἱ ἵπποι δὲ τῆς ἁμάξης, ἐφ' ἧς ὠχεῖτο ὁ Λαφαγὲτ, ἐχάθησαν καὶ ἠναγκάσθη οὗτος νὰ τοὺς πληρώσῃ. Καὶ σήμερον γίνονται τὰ τοιαῦτα χωρὶς ὅμως νὰ γείνωσι καὶ στάσεις. Τάχα διότι ἐγείναμεν λογικώτεροι ἢ διότι δὲν ὑπάρχουσι πλέον φανατικοὶ ὡς τότε, οἵτινες ἐξετίθεντο εἰς τὸν κίνδυνον, ὃν ἀποφεύγουσιν ἐπιθυμοῦντες νὰ ζήσωσι καὶ νὰ καλοζήσωσιν οἱ ψευδοδημοκρατικοὶ τῆς σήμερον;

Ἡ συρροὴ ἐκείνη, ἥτις λέγουσιν ὅτι σᾶς ἦτο παρήγορος, τόσον ὀλίγον ἀπεδείκνυε σπουδαίαν συμπάθειαν ὑπὲρ ὑμῶν, Κύριε, ὥστε ἂν πρὸς τὸν ἐκεῖ συνηγμένον ὄχλον ἤθελον εἴπει ὅτι δὲν εἶσθε μόνον, ὡς νομίζει, ὁ κορυφαῖος τῶν στασιαστῶν καὶ ὁ ἔσχατος τῶν φανατικῶν, ἀλλ' ἐπίσης ἀνὴρ ἀγαπῶν τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἐργασίαν, ὅστις ἐζήτησε νὰ πλουτήσῃ ὄχι μὲ τὰς δημοσίας θέσεις καὶ τὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐργασίαν καὶ μὲ τὴν ἐπιστήμην, ὅστις συχνάκις μὲν ἐφυλακίσθη, δὲν δύναταί τις ὅμως νὰ εἴπῃ περὶ αὐτοῦ, ὡς ἐλέχθη περὶ τοῦ δυστυχοῦς Φοντάν· «ἔχει πλειοτέραν φυλακὴν παρὰ εὐφυΐαν», —ἂν ταῦτα ἤθελον εἴπει πρὸς αὐτὸν, δὲν θὰ μὲ κατελάμβανε.

Δὲν θέλω νὰ εἴπω ὅτι ἡ πολιτικὴ ἔβλαψε τὰ συμφέροντά σας. Ἤσθε καλὸς χημικὸς καὶ θὰ κατωρθώνετε καὶ σεῖς νὰ φθάσητε ἕως ἐκεῖ, ὅπου συνήθως φθάνουσιν οἱ καλοὶ χημικοί. Ἀλλ' εὐτυχῶς διὰ σᾶς, σᾶς κατεδίωξεν ἡ ἐξουσία «ἐπὶ παρανόμῳ ἐξασκήσει τῆς ἰατρικῆς» καὶ ἐλάβετε οὕτω τὸ καλούμενον «βάπτισμα τοῦ πταισματοδικείου.» Ἀπὸ χημικοῦ ἁπλοῦ ἐγείνατε χημικὸς ἐχθρὸς τῆς κυβερνήσεως, μάρτυς, ἥρως. Ἡ *κάμφορά* σας ἔγινε τοῦ συρμοῦ, ὁ κόσμος ὅλος *ἐπριζάριζε* κάμφοραν, ἀνέπνεε κάμφοραν διὰ ν' ἀντιπολιτευθῇ τὴν κυβέρνησιν. Τοιούτῳ τρόπῳ ἐτύχετε ὅλων τῶν προνομίων, ἅτινα συνήθως ἀποδίδονται ἐν Γαλλίᾳ εἰς τοὺς καταδεδικασμένους, διότι πολὺ παρ' ἡμῖν εὐνοεῖ τοὺς τοιούτους τὸ πλῆθος.

Πάντες περιέμενον, ἀπῄτουν μάλιστα παρ' ὑμῶν ν' ἀντιπολιτευθῆτε τότε τὴν κυβέρνησιν, ἥτις σᾶς εἶχε παράσχει ἀφορμὴν τόσον ἠπίου καὶ προσοδοφόρου μαρτυρίου. Ἐρρίφθητε εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ εἴδομεν τότε πολεμικὴν τὴν χημείαν καὶ ἐπιθετικήν. Εἰς τὴν πολιτικὴν μετεφέρατε τὴν ἐπιμονὴν τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐπολεμήσατε ὡς πολιτευόμενος, ὡς ῥιζοσπάστης τὰ πάντα καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιστήμην, ὅταν εἶχεν ἐπίσημον χαρακτῆρα. . . .

Δὲν ἠξεύρω πόσον καιρὸν ἀκόμη θὰ ἔχω ἐγὼ τὸ θάρρος ν' ἀνθίσταμαι εἰς τὴν ἀηδίαν καὶ θὰ φροντίζω περὶ τῆς σήμερον καλουμένης πολιτικῆς, πόσον καιρὸν ἀκόμη θὰ χρησιμεύω ὡς πυροσβέστης κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον, αἰῶνα λάσπης καὶ πετρελαίου· θαυμάζω ὅμως βλέπων τοσούτους ἄνδρας πρεσβυτέρους μου νὰ ἐπιμένωσι νὰ ἦνε κολλημένοι εἰς τὰ μικρὰ ἐκεῖνα καὶ ἄσχημα καὶ ταπεινὰ πράγματα καὶ πάθη, ἅτινα εἶνε ἡ ἀφορμὴ τῶν διχονοιῶν καὶ φιλονεικιῶν καὶ νὰ μὴ ζῶσι τὸν ὑπόλοιπον βίον των ὡς θεαταὶ κουρασμένοι πλέον. Ὁ γέρων δὲν δύναται πλέον τίποτε νὰ πωλήσῃ, τίποτε ν' ἀγοράσῃ, τίποτε ν' ἀνταλλάξῃ· αἱ ἰδέαι του, αἱ ἀρχαί του, τὸ καπέλλον του, τὰ ὑποδήματά του, αἱ ποιοθήσεις του, οἱ τρόποι του, αἱ ἀρεταί του, τὰ ἐλαττώματά του δὲν ἔχουν πλέον πέρασιν. Πρέπει νὰ περιμένῃ τὸν θάνατον—λέγων καθ' ἑαυτὸν ὅτι ἀφ' οὗ ὁ Δημιουργὸς μᾶς κατεδίκασεν εἰς τὸ γῆρας, θὰ ἦτο σκληρὸν ἐπὶ πολὺ νὰ παρατείνηται τοῦτο μὲ ὅλα αὐτοῦ τὰ παρεπόμενα· πρέπει νὰ ἐπέλθῃ εὐεργετικὸς ὁ θάνατος.

Ὅταν βλέπω ἄνδρας, ὧν ἐμετρήθησαν πλέον αἱ ἡμέραι, ὡς τὸν Κ. Τιὲρ, τὸν Κ. Δυφὼρ, τὸν Κ. Κρεμιὲ, ὡς σᾶς, ὡς τὸν Βίκτωρα Οὐγὼ νὰ ἰσχυρογνωμονῶσιν εἰς πράγματα, ἅτινα ἔπρεπεν ὡς ἀθύρματα νὰ θεωρῶσιν οἱ γέροντες, εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ εἰς τὰ ἐφήμερα δοξάρια, νομίζω ὅτι βλέπω γηραιοὺς ὑψηφώνους ἐκβάλλοντας ἀπὸ σκηνῆς παραλελυμένην καὶ παράτονον φωνήν.

Σ.

Η ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙΣ

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγένετο συνήθεια γενικὴ πρὸ τῆς χαρμοσύνου ἑορτῆς τοῦ Πάσχα νὰ ἑτοιμάζωνται οἱ χριστιανοὶ διά τινος χρόνου μετανοίας καὶ νηστείας. Παρέβαλον δὲ τὴν νηστείαν ταύτην συνήθως πρὸς τὴν τεσσαρακονθήμερον νηστείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄλλοι πρὸς τὴν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας νηστείαν τοῦ Μωϋσέως ἢ τοῦ Ἠλιοῦ ἢ πρὸς τὴν ἐπὶ 40 ἔτη διατριβὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἢ πρὸς τὸ ἐκ 40 ὡρῶν χρονικὸν διάστημα τὸ παρεμπίπτον μεταξὺ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐντεῦθεν ἔλαβεν ἡ νηστεία αὕτη τὸ ὄνομα τεσσαρακοστή, ἂν καὶ τὸ πρῶτον δὲν ἐνήστευον οἱ χριστιανοὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας· διότι ὁ χρόνος τῆς νηστείας ταύτης ἦτο ἐντελῶς ἐν ἀρχῇ ἀόριστος. Κατὰ τὸν Β' αἰῶνα, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Εἰρηναῖος, ὑπῆρχόν τινες νηστεύοντες μόνον 40 ὥρας πρὸ τοῦ Πάσχα, ἄλλοι μίαν ἡμέραν, ἄλλοι δύο. Ἐν Ῥώμῃ ἐνήστευον οἱ χριστιανοὶ κατ' ἀρχὰς τρεῖς ἑβδομάδας, ἐν Ἰλλυρίᾳ δὲ καὶ Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ πλειοτέρας. Ἐν τούτοις κατὰ μικρὸν ἡ ἐκκλησία ἐσπούδαζεν, ἵνα ὁ χρόνος τῆς νηστείας ταύτης κατὰ τὴν ἔκτασιν ἀνταποκρίνηται πράγματι πρὸς τὸ ὄνομα αὐτῆς. Ἤδη περὶ τὰ τέλη τοῦ Δ' αἰῶνος ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐτήρουν τεσσαράκοντα ἡμέρας διότι ὁ Χρυσόστομος ἐν τινι λόγῳ αὐτοῦ, ὃν εἶπε κατὰ τὴν τεσσαρακοστήν, λέγει· «νηστεύομεν τὰς τεσσαράκοντα ταύτας ἡμέρας.» Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς τεσσαράκοντα ταύτας ἡμέρας προσετίθετο καὶ ἡ μεγάλη ἑβδομὰς ἡ ἀμέσως πρὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα προηγουμένη, ἑπτὰ ὅλαι ἑβδομάδες ἀπετέλεσαν ἐπὶ τέλους τὸν χρόνον τῆς νηστείας ταύτης. Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι ἡ διαφορὰ ἐν ταῖς διαφόροις κατὰ τόπους ἐκκλησίαις δὲν ἀνεφέρετο μόνον εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἔκτασιν τῆς νηστείας ἐν ἑκάστῃ ἡμέρᾳ καὶ εἰς τὸν τρόπον τῆς νηστείας. Ἐνιαχοῦ ἐνήστευον ἐντελῶς μέχρι τῆς τρίτης μετὰ μεσημβρίαν, ἀλλαχοῦ μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ἄλλοι ἀπεῖχον μόνον κρεάτων, ἄλλοι δὲ καὶ ὠῶν, γάλακτος καὶ ἰχθύων. Τινὲς θέλοντες νὰ ὦσιν ἅγαν εὐσεβεῖς διήρχοντο δύο ὅλας ἡμέρας χωρὶς νὰ φάγωσι ποσῶς τι. Ἄλλοι ἀπεῖχον οὐ μόνον ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ κρέατος καὶ τοῦ ἰχθύος, ἀλλὰ ἐτρέφοντο μόνον δι' ἄρτου καὶ ὕδατος. Ὁ χρόνος τῆς τεσσαρακοστῆς ἐθεωρεῖτο ὡς καιρὸς μετανοίας καὶ προσευχῆς, καθ' ὃν ἔπρεπε νὰ παύσῃ πᾶσα θορυβώδης διασκέδασις καὶ νὰ ἐπικρατῇ ἱερά τις ἡσυχία. Γάμοι, ἑορταὶ γενεθλίων καὶ ἄλλαι τοιαῦται χαρμόσυνοι τελεταὶ καὶ ἑορταὶ δὲν ἠδύναντο κατ' αὐτὴν νὰ γίνωνται. Τὸ κράτος διέτασσε τὴν παῦσιν τῶν ποινικῶν ἀνακρίσεων ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τῆς κοινῆς μετανοίας καὶ συνδιαλλαγῆς τῶν χριστιανῶν, καθὼς καὶ τὴν ἐκτέλεσιν θανατικῆς ποινῆς, δι' αὐστηρῶν δὲ νόμων ἠπείλει τοὺς διαταράσσοντας καὶ βεβηλοῦντας δι' οἱουδήποτε τρόπου τὴν ἱερότητα τοῦ καιροῦ τούτου. Οἱ χριστιανοὶ, παρατηρεῖ ὁ διάσημος ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς Νέανδρος, ἔπρεπε κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον περιορίζοντες τὰς αἰσθητικὰς ἀπολαύσεις, ἀπομακρυνόμενοι ἀπὸ τῶν κοσμικῶν διασκεδάσεων καὶ ἀσχολούμενοι πλειότερον εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Θείου λόγου, νὰ ἑτοιμάζωνται διὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἀναστάσεως ἢ τοῦ Πάσχα, καὶ οὕτω νὰ καθιστῶσιν ἑαυτοὺς ἱκανοὺς, ἵνα ἀξίως μεταλάβωσι τῆς ἁγίας εὐχαριστίας, ἧς ἦτο συνήθεια νὰ μετέχωσι κατὰ τὸ Πάσχα οἱ πλεῖστοι. Ὁ Χρυσόστομος οὕτως ἐκθέτει τὸν σκοπὸν τῆς νηστείας ταύτης· «Οἱ πατέρες ἐτύπωσαν ἡμέρας τεσσαράκοντα νηστείας, εὐχῶν, ἀκροάσεως, συνόδων, ἵνα ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις καθαρθέντες μετ' ἀκριβείας ἅπαντες καὶ δι' εὐχῶν καὶ δι' ἐλεημοσύνης καὶ διὰ νηστείας καὶ διὰ παννυχίδων καὶ διὰ δακρύων καὶ δι' ἐξομολογήσεως καὶ διὰ τῶν ἄλλων ἁπάντων, οὕτω κατὰ δύναμιν τὴν ἡμετέραν μετὰ καθαροῦ συνειδότος προσίωμεν.» Τοσοῦτος χρόνος τοῦ ἔτους ἠδύνατο ἀληθῶς σωτήριον ἐπιρροὴν νὰ ἐξασκήσῃ ἐπὶ παντὸς τοῦ ἐπιλοίπου βίου. Ὅσοι ὅλον τὸν βίον των ἀφιέρουν εἰς γηΐνας φροντίδας καὶ ὑλικὰς ἀπολαύσεις, ἐλάμβανον ἀφορμὴν νὰ συνέρχωνται εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἐξετάζωσιν ἑαυτούς. Ἡ Ἁγία Γραφὴ, τὴν ὁποίαν τοὐλάχιστον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καθ' ἑκάστην ἠκροῶντο (διότι καθ' ἑκάστην ἡμέραν συνήρχοντο οἱ χριστιανοὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας κατὰ τὸν καιρὸν τῆς νηστείας πρὸς προσευχὴν), καὶ τὰ κηρύγματα, τὰ ὁποῖα προέτρεπον εἰς μετάνοιαν, συνέτεινον μεγάλως εἰς τοῦτον τὸν σκοπόν. Ἡ ψυχὴ τῶν χριστιανῶν ὀλιγώτερον ὑπὸ τῶν αἰσθητικῶν ἀπολαύσεων κυριευομένη κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καθίστατο δεκτικωτέρα ἵνα δεχθῇ ἐν ἑαυτῇ πνευματικὰς ἐντυπώσεις. Ἡ ἐπίσημος σοβαρὰ σιγὴ καὶ ἡσυχία, ἥτις ἐν ταῖς μεγάλαις μάλιστα πόλεσι διεδέχετο τὸν θόρυβον καὶ τὴν ἀκολασίαν, ἡ αἴφνης μεταβαλλομένη ὄψις τοῦ δημοσίου βίου, πάντα ταῦτα ἦσαν κατάλληλα, ἀνθρώπους ἐπιπολαίως καὶ ἐλαφρῶς τέως ζῶντας νὰ ἐξεγείρωσιν ἀπὸ τοῦ ἠθικοῦ τούτου ληθάργου καὶ καθιστῶσιν αὐτοὺς προσεκτικωτέρους πρὸς ὑψηλοτέρους καὶ ἠθικωτέρους πόθους καὶ ἰδέας. Καὶ πράγματι πρέπει ἡ ἔλευσις τῶν νηστειῶν νὰ ἐπέφερε μεγάλην μεταβολὴν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. «Οὐδαμοῦ σήμερον θόρυβος, λέγει ὁ Χρυσόστομος ἔν τινι λόγῳ ἐκφωνηθέντι κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς τεσσαρακοστῆς, οὐδὲ κραυγή, οὐδὲ κρεάτων κατακοπαί, οὐδὲ μαγείρων δρόμοι, ἀλλὰ πάντα ἐκεῖνα ἀπελήλαται, καὶ εὐσχήμονά τινα καὶ κοσμίαν καὶ σώφρονα ἐλευθέραν (γυναῖκα δηλ.) ἡ πόλις ἡμῶν μιμεῖται νῦν· ὅταν γὰρ ἐννοήσω τὴν ἀθρόαν μεταβολὴν τὴν σήμερον γεγενημένην, καὶ λογίσωμαι τῆς χθεσινῆς ἡμέρας τὴν ἀκαταστασίαν, θαυμάζω καὶ ἐκπλήττομαι τῆς νηστείας τὴν ἰσχύν, ὅπως εἰς τὴν ἑκάστου συνείδησιν εἰσελθοῦσα μετέπλασε τὸν λογισμὸν, ἐξεκάθαρε τὴν διάνοιαν, οὐκ ἀρχόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰδιωτῶν. Καὶ οὐκ ἔστι σήμερον διαφορὰ ἰδεῖν τῆς τοῦ πλουσίου τραπέζης καὶ τῆς τοῦ πένητος, ἀλλὰ πανταχοῦ ἡ δίαιτα ἀπηλλαγμένη κόμπου καὶ φαντασίας.» Καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ λέγει· «Πόλις ἅπασα τὴν ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ τὴν ἐν ταῖς οἰκίαις εὐταξίαν μιμεῖται· οὔτε γὰρ ἐν ἑσπέρᾳ ᾀδόντων ἐστὶν ἀκοῦσαι, οὔτε ἐν ἡμέρᾳ θορυβούντων καὶ μεθυόντων, οὐ κραζόντων, οὐ μαχομένων, ἀλλὰ πολλὴν πανταχοῦ τὴν ἡσυχίαν ἐστὶν ὁρᾶν.» Ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ

τοιαύτη μεταβολὴ δὲν διήρκει ἐπὶ πολύ, καὶ ἦτο μᾶλλον κατὰ τὸ φαινόμενον ἢ πραγματική. Ἤρκει μόνον ἅπαξ νὰ τελεσθῇ κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἱπποδρόμιον, καὶ τὸ πᾶν ἤλλασσεν· ἡ πόλις ἐλάμβανε πάραυτα νέαν ὄψιν. Οἱ αὐτοὶ ἀκροαταί, οἵτινες ὑπὸ τῶν σοβαρῶν λόγων τοῦ Χρυσοστόμου εἶχον προηγουμένως συγκινηθῆ, ἐπλήρουν νῦν τὸ ἱπποδρόμιον, καὶ ἐλάμβανον ἐμπαθῶς μέρος ὑπὲρ τῶν παλαιουσῶν μερίδων. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐπέστρεφεν ὁ λαὸς εἰς τὴν πρώτην ἠρεμίαν καὶ ἡσυχίαν τῶν νηστειῶν. Πλὴν ἀφοῦ τοσοῦτον εὐκόλως δι' ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων ἄλλου εἴδους κατεστρέφετο ἡ ἡσυχία αὕτη, ἦτο πρόδηλον, ὅτι λίαν ἐπιπόλαιος ἦτο ἡ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐπερχομένη ἠθικὴ μεταβολή. Πολλάκις δὲ καὶ ὁ σκοπὸς τῶν νηστειῶν ἐντελῶς ἀπετύγχανε, διότι συνεχέετο τὸ μέσον μετὰ τοῦ σκοποῦ, καὶ ἐνῷ ἡ νηστεία ἐσκόπει ἁπλῶς νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐγκρατέστερον, σωφρονέστερον, καὶ νὰ ἐγείρῃ ἐν αὐτῷ τὴν μετάνοιαν, ὅλη ἡ ἀξία ἀπεδίδετο παρά τινων εἰς αὐτὴν τὴν νηστείαν καθ' ἑαυτὴν θεωρουμένην ὡς ἔργον ἀγαθόν, ἐλησμονεῖτο δὲ ὅλως ἡ ἀληθὴς οὐσία τῆς μετανοίας, εἰς ἣν ἔπρεπε νὰ ὁδηγῇ ὁ χρόνος τῆς νηστείας. Ἄλλοι δὲ ἐπειδὴ ἠναγκάζοντο νὰ νηστεύωσι τὸ μὲν ἐξ αἰσχύνης πρὸς τοὺς ἄλλους, τὸ δὲ ἐκ φόβου τῶν ἀπειλουμένων εἰς τοὺς παραβάτας θείων τιμωριῶν, ὑπέβαλλον ἑαυτοὺς μετὰ δυσαρεσκείας εἰς τὸν νόμον τῆς ἐκκλησίας. Ἄλλοι ἀντὶ τῶν βεβιασμένων στερήσεων, αἵτινες ἐπεβάλλοντο αὐτοῖς διὰ τῶν νηστειῶν, ἐσπούδαζον ἵνα ἱκανοποιηθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων κατὰ τὰς ἀμέσως προηγουμένας ἡμέρας διὰ τοσοῦτον μεγαλειτέρας ἀκολασίας καὶ ἀσωτείας. Καὶ ἄλλοι τέλος ἠκολούθουν κατὰ γράμμα τοὺς περὶ νηστείας κανόνας, καὶ ἀπεῖχον τῶν ἐκ κρέατος βρωμάτων, ἐσπούδαζον ὅμως νὰ παρασκευάζωσιν ἑαυτοῖς ἐκλεκτοτέραν τροφὴν ἐκ τοιούτων τροφίμων, τὰ ὁποῖα διὰ τῶν κατὰ γράμμα ἐξηγουμένων περὶ νηστείας νόμων δὲν ἀπηγορεύοντο.

Διὰ ταῦτα οἱ ἐπισημότατοι ἐκκλησιαστικοὶ διδάσκαλοι τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Αὐγουστῖνος, Λέων ὁ μέγας καὶ ἄλλοι, πολλάκις ὡμίλουν κατὰ τῆς ὑποκριτικῆς ταύτης τηρήσεως τῶν νηστειῶν, δεικνύοντες, ὅτι ἡ νηστεία τότε μόνον ἔχει σημασίαν τινά, ὅταν ᾖναι συνηνωμένη μετ' αὐτῆς ἡ ἀποστροφὴ ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἢ ἡ ἀληθὴς μετάνοια. Ὅθεν προέτρεπον, ἵνα οἱ χριστιανοὶ μεταχειρίζωνται τὰς νηστείας, ὅπως ἀσκούμενοι ἐν τῇ ἐγκρατείᾳ, διδαχθῶσι νὰ ὑπερνικῶσι τὰ πονηρὰ πάθη καὶ τὰς κακὰς ἐπιθυμίας, κλίσεις καὶ ἕξεις των, ἔδιδον δέ, ὅπερ μάλιστα ὁ Χρυσόστομος ἐποίει, τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας πρὸς τοῦτο. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἤλεγχον οἱ πατέρες μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς αὐστηρότητος τὰς κατὰ τοὺς χρόνους των καὶ ἐν ταῖς χώραις, ὅπου κατῴκουν, ἰδίως ἐπικρατούσας κακίας. Ἀπῄτουν ἵνα οἱ χριστιανοὶ μετὰ τῆς νηστείας συνδέωσι τὰ ἔργα τῆς φιλανθρωπίας μεταχειριζόμενοι πρὸς τοῦτο πᾶν ὅ,τι ἐκ τῶν νηστειῶν ὠκονόμουν, καὶ συγχωρῶσιν ἀμοιβαίως τὰς πρὸς ἀλλήλους ἔχθρας. Οἱ δὲ ἐπίσκοποι ἐπωφελοῦντο τὸν χρόνον τοῦτον τῶν νηστειῶν, ὡς χρόνον κοινῆς συνδιαλλαγῆς καὶ συμφιλιώσεως τῶν χριστιανῶν, ἵνα διαλύσωσι τὰς διαφορὰς καὶ δίκας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις των. Πρὸς τούτοις προέτρεπον τοὺς χριστιανοὺς ἵνα ἠπίως καὶ φιλανθρώπως μεταχειρίζωνται τοὺς δούλους ἢ χειραφετῶσιν αὐτούς.

Οὕτως ἐννοεῖτο ἡ νηστεία τῆς τεσσαρακοστῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ.

Α. Δ. Κ.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΡΑΣΗΜΑ

Τὸ παράσημον τοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος ἐψήφισεν ἡ ἐν Ἄργει Δ' τῶν Ἑλλήνων Ἐθνικὴ Συνέλευσις, διὰ τοῦ ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1829 Η' ψηφίσματος αὐτῆς, εἰς ἀνάμνησιν τῆς αἰσίως τελεσθείσης σωτηρίας τῆς Ἑλλάδος.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Βασιλείας διὰ τοῦ ἀπὸ 20 Μαΐου 1833 Διατάγματος τοῦ Βασιλέως Ὄθωνος ἐκανονίσθησαν τὰ τοῦ παρασήμου λεπτομερέστερον, καὶ διῃρέθη εἰς 5 κλάσεις, ἤτοι:

α') τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ (Chevaliers).

β') τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ (Officiers).

γ') τῶν Ταξιαρχῶν (Commandeurs).

δ') τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν (Grands Commandeurs).

καὶ ε') τῶν Μεγαλοσταύρων (Grands Croix).

Ἔκτοτε προσέλαβε τὸ ὄνομα τοῦ *Βασιλικοῦ* Τάγματος, ὡρίσθη ὁ Βασιλεὺς ἀρχηγέτης αὐτοῦ (Grand Maître), καὶ περιωρίσθη ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ Ἱπποτῶν εἰς 120, ὁ τῶν Ταξιαρχῶν εἰς 30, ὁ τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν εἰς 20, καὶ ὁ τῶν Μεγαλοσταύρων εἰς 12. Οἱ Ἱπποτα τοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ ἔμειναν ἔκτοτε ἀπεριόριστοι.

Ἡ διαφορὰ τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ ἀπὸ τοὺς τοῦ Χρυσοῦ ἔγκειται εἰς τὴν ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ κατασκευὴν τοῦ παρασήμου, ἡ δὲ τούτων ἀπὸ τὴν τῶν Ταξιαρχῶν, ὅτι ὁ μὲν Σταυρὸς τῶν Ἱπποτῶν ἤρτηται ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ στήθους, ὁ δὲ τῶν Ταξιαρχῶν, κατά τι μεῖζονος σχήματος καὶ ἐπὶ εὐρυτέρας ταινίας, ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ τοῦ φέροντος. Καὶ οἱ Ταξιάρχαι καὶ οἱ Ἀνώτεροι Ταξιάρχαι εἰσὶ χρυσοῖ, τοῦ αὐτοῦ μεγέθους, κατὰ τὸ νεώτερον Διάταγμα τῆς 21 Ἰανουαρίου 1869, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ Ἀνώτεροι παρακολουθοῦνται ὑπὸ πλακὸς (ἀστέρος), φερομένης ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τοῦ στήθους μέρους. Ὁ Μεγαλόσταυρος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου πρὸς τὴν δεξιὰν πλευρὰν, ληγούσης τῆς ταινίας εἰς σταυρὸν ἰσομεγέθη τῷ τῶν Ταξιαρχῶν, παρακολουθεῖται δὲ ὑπὸ ἀστέρος, ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ στήθους μέρους.

Νεώτερος νόμος τῆς 14 Αὐγούστου 1848 ηὔξησεν εἰς 240 τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ, εἰς 70 τῶν Ταξιαρχῶν καὶ 30 τῶν Ἀνωτέρων, ἀφῆκε δὲ 12 πάλιν τοὺς Μεγαλοσταύρους.

Ἡ διάταξις αὕτη ἐνεργεῖ ἔκτοτε καὶ, κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν δημοσιευθέντα ἐπέτειον πίνακα, φέρουσιν ὑπήκοοι Ἕλληνες: 3 μὲν τὸν Μεγαλόσταυρον (Δημήτριος Βούλγαρης, Κωνσταντῖνος Κανάρης καὶ Ἀλέξανδρος Κουμουνδοῦρος), 19 δὲ τὸν Σταυρὸν τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν, 46 τὸν τῶν Ταξιαρχῶν καὶ 233 τὸν Χρυσοῦν τῶν Ἱπποτῶν.

Εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦτον τῶν 4 τάξεων δὲν συμπεριλαμβάνεται α') ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, β') οἱ ξένοι ὑπήκοοι.

Τὸ παράσημον τοῦ Β. Τάγματος τοῦ Σωτῆρος κατασκευάζεται ἐν Παρισίοις ἐν τῷ ἐργοστασίῳ Lemaître ἐκ λευκοῦ σμάλτου ἐπὶ ἀργυροῦ ἢ χρυσοῦ σταυροῦ, κατὰ τὸν βαθμόν, φέροντος ἐπὶ τῆς προμετωπίδος μὲν τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος, περικλειομένην ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς:

«Ἡ δεξιάσου χεὶρ, Κύριε, δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ»,

ἐκ τοῦ ὄπισθεν δὲ σχῆμα μικροῦ σταυροῦ μὲ τὴν περιγραφήν:

«Ἡ ἐν Ἄργει Δ' τῶν Ἑλλήνων Ἐθνικὴ Συνέλευσις, ,ϕωκθ'.»

ἐξαρτᾶται δ' ἐκ κυανῆς ταινίας κυματοειδοῦς, ἐχούσης στενὸν λευκὸν περιθώριον.

Τὸ παράσημον τοῦτο ἀπονέμεται εἰς τοὺς ὑπηκόους Ἕλληνας, τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ ὡς ὑπουργοῦ τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου, ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἐπὶ ἐκτάκτῳ φιλοπονίᾳ καὶ τιμιότητι ἐν ᾧ κλάδῳ ἕκαστος ὑπηρετεῖ. Τὸ Δίπλωμα τῆς ἀπονομῆς φέρει τὴν βασιλικὴν ὑπογραφὴν, τὴν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὴν μεγάλην σφραγῖδα τοῦ Κράτους.

Οὐδεὶς ὑπήκοος Ἕλλην δύναται νὰ λάβῃ ἀνωτέρου βαθμοῦ παράσημον, ἂν δὲν ἔχῃ πρότερον βαθμοῦ κατωτέρου. Τοῦτο δὲν ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν ξένων ὑπηκόων. Διὰ πᾶσαν δὲ προαγωγὴν ἀπαιτεῖται νέα ὑπηρεσία.

Ὁ Βασιλεὺς δύναται, εἰς ἔνδειξιν ἐξαιρετικῆς εὐνοίας, ν' ἀπονείμῃ ἰδίᾳ χειρὶ τὸ παράσημον, ἐκδιδομένου κατόπιν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ οἰκείου Διπλώματος.

Τὸ παράσημον τοῦ Σωτῆρος φέρεται εἰς ἐθνικὰς ἢ βασιλείους ἑορτάς, ἐν ἰδιωτικαῖς δὲ τελεταῖς φέρουσιν οἱ μὲν Μεγαλόσταυροι καὶ οἱ Ἀνώτεροι Ταξιάρχαι μόνον τὸν Ἀστέρα, οἱ δὲ λοιποὶ βαθμοφόροι μικρὰν ταινίαν τοῦ χρώματος τοῦ Τάγματος ἐπὶ τῆς εὐωνύμου τοῦ ἐνδύματος κομβιοθήκης.

Τὰ τῆς δαπάνης τοῦ παρασήμου προβλέπει ἰδιαίτερον ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου.

**

ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΣΙΑΝΟΙΣ

Παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς ὁ πατὴρ θεωρεῖται ὁ Κύριος τῆς οἰκίας. Μεταξὺ δὲ πατρὸς καὶ υἱοῦ ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ὡς καὶ μεταξὺ δεσπότου καὶ ὑποτεταγμένου σχέσις· οὐδέποτε κάθηται πλησίον του ἢ ἐνώπιόν του χωρὶς ἀδείας, οὐδέποτε καπνίζει παρόντος τοῦ πατρὸς, κἂν ἤθελεν ἔχει αὐτὸς ἤδη τέκνα ἐν ἡλικίᾳ. Ἀνέγνωσα δέ ποτε ἔν τινι τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων, δημοσιευθὲν ὡς πρᾶγμα πρωτάκουστον, ὅτι ὁ ἡγεμὼν Σκαρλάτος ὁ Καλλιμάχης, ἀναγγελθέντος αἴφνης αὐτῷ ὅτι ἔρχεται ὁ πατήρ του, ἔρριψεν ἀπὸ τοῦ παραθυρίου εἰς τὴν θάλασσαν ὃν ἐκάπνιζε ναργιλὲν, ὅπως μὴ φωραθῇ ὑπὸ τοῦ γέροντος καπνίζων. Τοῦτο δὲν τὸ γνωρίζω· ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον γνωρίζω εἶνε, ὅτι ἀληθῶς οὐδέποτε πρὸ τοῦ γέροντος ἐκάπνιζε, καὶ, ἐὰν ἐκράτει πίπαν, ἔκρυπτε πάντοτε αὐτὴν ἐρχομένου τοῦ πατρός του· ἀλλὰ τοῦτο ἐν Κωνσταντινουπόλει ἦτον, τότε τοὐλάχιστον, σύνηθες καὶ οὔτε τὸ ἀνέφερέ τις. Καὶ ἀληθῶς, ἐάν που ἦν' εὐτυχεῖς οἱ γέροντες, εἶνε ἀναμφιβόλως ἐν τῇ Τουρκίᾳ· ὁ δὲ πρεσβύτης ἐκεῖνος, πρὸς τὸν ὁποῖον, μὴ εὑρίσκοντα τόπον ἐν τῷ θεάτρῳ ἵνα καθήσῃ, προεσκώθησαν μόνοι οἱ Σπαρτιᾶται, ἐν ὁμηγύρει Τούρκων ὁποιαδήποτε ἤθελεν εὕρει τὴν ἰδίαν προθυμίαν. Τῶν Ἰουδαίων ἰδίως τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς σέβας, ὡς διαταττόμενον ὑπὸ τῆς θρησκείας, εἶνε ἀπεριόριστον. Κἂν ὁ πολιτικὸς νόμος ἀπαλλάττῃ τὰ ἐνήλικα τέκνα τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς ὑποταγῆς, ὁ θρησκευτικὸς παρ' αὐτοῖς θεσμὸς θεωρεῖ τὴν ἐπ' αὐτῶν ἄμεσον ἐξουσίαν τῶν γονέων ἰσόβιον, ἀκόμη καὶ ὅταν οἱ γονεῖς ἤθελον εἶνε ἁμαρτωλοὶ ἀδιόρθωτοι, ἢ καὶ ἐγκληματίαι ἔνοχοι θανάτου. Ἐὰν ὁ υἱὸς, λέγουσιν οἱ νομοδιδάσκαλοι αὐτῶν, λαμπροφορεμένος, ἤθελε τύχῃ καθήμενος ἐν τῇ ἐντιμοτέρᾳ καθέδρᾳ, ὡς προϊστάμενος τῆς κοινότητος, καὶ ἐλθὼν ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἤθελε τοῦ ἐκβάλῃ τὰ φορέματα, τὸν κτυπήσῃ καὶ τὸν περιυβρίσῃ παντοιοτρόπως, ὀφείλῃ νὰ σιωπήσῃ καὶ νὰ ὑπακούσῃ ἀγογγύστως εἰς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ὅστις διατάττει τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς σέβας. Διηγοῦνται δὲ ὅτι ῥαββίνόν τινα ἠρώτησάν ποτε οἱ μαθηταί του: «Μέχρι τίνος ἐκτείνεται τὸ τιμᾶν πατέρα καὶ μητέρα;» ἐκεῖνος δὲ, ἀντὶ νὰ τοῖς ἀποκριθῇ ἀπ' εὐθείας,

διηγήθη αὐτοῖς τὴν ἑπομένην ἱστορίαν: Ἐθνικός τις, κάτοικος τῆς Ἀσκάλωνος, εἶχε τιμαλφεῖς λίθους, διὰ τοὺς ὁποίους τῷ προσέφερον ἑξήκοντα χιλιάδας χρυσοῦς· ἀλλ' ὁ πατήρ του ἐκοιμᾶτο καὶ εἶχε τὴν κλεῖδα τοῦ κιβωτίου, ὅπου ἦσαν κλεισμένα τὰ πετράδια, ὑπὸ τὸ προσκέφαλόν του. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀγορασταὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ περιμένουν, ὁ υἱὸς ἐπροτίμησε νὰ διαλύσῃ τὴν ἐπικερδεστάτην ταύτην συμφωνίαν, παρὰ νὰ ἐξυπνίσῃ τὸν πατέρα του. Ἂς ἀκούσωσί τινες τῶν σημερινῶν μας νέοι, καὶ εἴθε μὴ ἐντραπῶσι![1]

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΓ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Ὁ Φλεβάρης, κι' ἂν φλεβίζῃ,
τοῦ καλοκαιριοῦ μυρίζει.
Μὰ ἂν σώσῃ καὶ κακιώτῃ,
μέσ' 'ς τὸ χιόνι θὰ μᾶς χώσῃ.

Ἢ:

Ὁ Φλεβάρης, κι' ἂν φλεβίζῃ,
πάλαι ἄνοιξι μυρίζει.

*

Τὴν Τυρινὴ καὶ τῶν Βαγιῶ
'μπαίνει ὁ διάολος 'ς τὸ 'γιαλό.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα τῶν ἀπόκρεων καὶ τὴν πρὸ τοῦ Πάσχα Κυριακὴν τῶν Βαΐων συμβαίνουσι μεγάλαι τρικυμίαι. ***

ΣΟΥΛΙ, ΣΟΥΛΙΩΤΑΙ

Ὁ Περραιβὸς ἀφηγεῖται ἐκ παραδόσεως ὅτι αἰγοβοσκοί τινες ἐκ διαφόρων χωρίων ἀνέβαινον βόσκοντες τὰ κτήνη των εἰς τὰ βουνά, ἔνθα σήμερον ὑπάρχουσιν ἡ Κιάφα, ὁ Ναβαρῖκος, ἡ Σαμονίβα καὶ τὸ Κούγκι, ἀπεκατέστησαν δ' ἐν αὐτοῖς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τυραννίας, ὅτε Ὀθωμανός τις τοὔνομα Σούλης, ἐσκηνωμένος ὢν ἐν τῇ θέσει, τῇ καλουμένῃ σήμερον Σοῦλι, καὶ φθονήσας τὴν ἐλευθερίαν τῶν γειτόνων αὐτοῦ, Χριστιανῶν μάλιστα ὄντων, ἀπεφάσισε νὰ τοὺς καταστρέψῃ καὶ κατεγράφη· τότε οἱ αἰγοβοσκοὶ συνωκίσθησαν ἐπὶ τῶν σκηνωμάτων αὐτοῦ, κ' ἐντεῦθεν *Σούλιον* ὠνομάσθησαν περιληπτικῶς ἅπαντα τὰ ὄρη ἔνθα κατεστράφη ὁ Σούλης· καὶ Σουλιῶται, οἱ καταστρέψαντες αὐτόν.

ΤΟ ΡΟΔΟΝ

Ἐκ τῶν τοῦ COWPER.

Βροχὴ νυκτία ἔλουε κάλυκα ῥόδου νέον,
ὃν πρὸς τὴν Ἄνναν ἡ μικρὰ Μαρία εἶχε στείλει·
ἡ δρόσος πλὴν ἐβάρυνε τὸ ἄνθος τὸ ὡραῖον,
καὶ κάτω ἔκλινε σιγὰ τὰ ἐρυθρά του χείλη.

Τὸν κάθυγρόν του κάλυκα, τὰ φύλλα τὰ ὑγρά του
ἂν ἔβλεπες, θὰ ἔλεγες ὅτι θρηνεῖ, ἀφῆσαν
μόνα εἰς τὴν ῥοδωνιὰν τὰ ῥόδα τ' ἀδελφά του
μεθ' ὧν μικρὸν συνέζησε, κ' ἔθαλλε συναυξήσαν.

Ταχέως τὸ ἀνήρπασα· ἄτοπον μοὶ ἐφάνη,
ἀπὸ βροχὴν ὁ κάλυξ του ἀφοῦ κατερράντισθη,
εἰς ἀνθοδέσμην νὰ δεθῇ· πλὴν μόλις τὸ λαμβάνει
ἡ χεῖρμου, κ' αἴφνης κατὰ γῆς θρησθὲν κατεκυλίσθη.

Ὁμοίως πόσοι ἄσπλαγχνοι, ἔκραξα τότε, πόσοι
ἀναίσθητοι σπαράττουσι καρδίας ἀνθρωπίνους,
κ' εἰς λύπας τὰς βυθίζουσι χωρὶς νὰ μεριμνῶσι,
εἰς χάος ὅπου κληρὸν των πικροὺς εὑρίσκουν θρήνους!

Ὀλίγον ἂν ἐπρόσεχον, ὦ! ἤθελεν ἀνθήσει
ἤδη φαιδρὸν καὶ μειδιῶν τὸ ῥόδον τὸ ὡραῖον,
ὁποὺς τὸ στόμα μειδιᾷ, ὁπόταν χεὶρ σπογγίσῃ
φίλη, ἁβρὰ καὶ εὐγενὴς τ' ὄμμα τὸ δακρυχέον.[1]

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Αἱ κατοικίαι μας εἶνε τὸ ἔνδυμα τοῦ ἐσωτερικοῦ μας βίου. Τὰς κτίζομεν καὶ τὰς κοσμοῦμεν συμφώνως πρὸς τὰς ἰδιαιτάτας ἡμῶν κλίσεις. Ἀκολουθοῦσι καὶ αὗται τὰς ἰδικάς μας συνηθείας καὶ ἔχουσι τὸν τύπον τοῦ ἰδικοῦ μας βίου. Καὶ καθὼς ὁ ὀρνιθολόγος παρατηρῶν μίαν φωλεὰν δύναται νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ εἴδους τοῦ πτηνοῦ, ὅπερ τὴν ἔπηξε, τοιουτοτρόπως δύναταί τις, βλέπων τὴν ἐφήμερον τοῦ ἀνθρώπου φωλεάν, τὴν οἰκίαν, νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ ἐν αὐτῇ οἰκοῦντος. Σωρεύει πλοῦτον καὶ χρυσίον καὶ ἔπιπλα πολυτελῆ καὶ ἐπιδεικτικὰ ὁ τραπεζίτης, περικυκλοῦται ὑπὸ βιβλιοθηκῶν ἢ εἰκόνων ἢ ἀγαλμάτων ὁ καλλιτέχνης καὶ ὁ λόγιος. Ὁ καλὸς οἰκοκύρης μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας διατηρεῖ τὰ παλαιά του σκεύη, ἀνάμνησιν παλαιὰν τῶν πατέρων του, οὐδέποτε δὲ λείπει τὸ ἐντὸς τοῦ κλωβίου καλλικέλαδον πτηνόν, ἵνα τέρπῃ τὰς ὥρας τῆς ἐργασίας της, ἀπὸ τοῦ παραθύρου τῆς ἐργάτιδος. Ἀλλὰ μεταξὺ ὅλων τούτων τῶν οἰκημάτων ὑπάρχει ἓν τὸ ὁποῖον, εἰς ἁπάσας τῆς κοινωνικῆς κλίμακος τὰς βαθμίδας, ἔχει ἰδιαίτατόν τι θέλγητρον· τῆς κόρης τὸ δωμάτιον. Δὲν δύναταί τις ἄνευ μυστηριώδους εὐλαβείας νὰ εἰσέλθῃ πρώτην φορὰν εἰς αὐτό. Ἔστω τὸ δωμάτιον τοῦτο πολυτελὲς ἢ πτωχικόν, κομψοπρεπὲς ἢ γυμνόν, ἀδιάφορον. Ἡ ἐκεῖ κατοικοῦσα, ἡ καλὴ καὶ χαριτωμένη κόρη, τὸ στολίζει διὰ τῆς παρουσίας της, τὸ ζωοποιεῖ διὰ τοῦ μειδιάματός της, ἡ καθαρά της ἀναπνοὴ τῷ παρέχει εὐωδίαν. Ἡ ἀγνότης τῶν σκέψεών της καὶ τῶν ὀνείρων της τὸ καθιστᾷ ἱερόν· καὶ ὅταν αὕτη ἀκόμη τὸ καταλείψῃ, νομίζεις ὅτι μένει ἀκόμη εἰς τὸ δωμάτιον τὸ ἄρωμα τῆς νεότητος τῆς δροσερᾶς. Εἶνε ἀληθινὴ φωλεὰ πτηνοῦ, τοῦ καλλίστου τῶν πτηνῶν. (Xavier Marmier).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὰ πάντα χρησιμοποιοῦνται ἐν Γαλλίᾳ.

Ἐν ᾧ εἰς τὰ δάση τῆς Ἀμερικῆς ἀποκτείνουσι τὰ ζῷα ἁπλῶς καὶ μόνον ἵνα λάβωσι τὸ δέρμα των, ἐν Γαλλίᾳ ἐπωφελοῦνται καὶ τὰ ἐλάχιστα μόρια αὐτῶν.

Ἐκ τῶν δερμάτων τῶν βοῶν τῶν χρησιμευόντων εἰς τὰ βυρσοδεψεῖα καὶ ἄλλα δερματικὰ ἐργαστήρια, ἐπεξεργάζονται τὰ ἄχρηστα δι' ἄλλας ἀνάγκας εἰς χρῆσιν καλυμμάτων τῶν ἁμαξῶν. Τὰ κέρατα καὶ αἱ ὁπλαὶ χρησιμεύουσι διὰ κτένια, λαβὰς μαχαιρίων κλ.

Αἱ τρίχες τῆς οὐρᾶς χρησιμεύουσιν εἰς κατασκευὴν προσκεφαλαίων, λοφίσκων διὰ περικεφαλαίας κλ. Ἐκ τῶν τριχῶν τῶν ὤτων κατασκευάζουσι λεπτοὺς χρωστῆρας.

Ἐκ τῶν προβατίων δερμάτων γίνονται παντοῖοι σάκκοι, χρηματοθῆκαι, χαρτοφυλάκια.

Διὰ τοῦ μεγάλου ἐντέρου περικαλύπτονται ἀλλᾶντες. Ἐπὶ τοῦ βοείου ὑμένος σφυρηλατοῦσιν οἱ χρυσωταὶ τὸν χρυσὸν, κατασκευάζονται δ' ἐξ αὐτοῦ καὶ σφαιρώματα. Ἐκ τοῦ στομάχου τοῦ βοὸς γίνονται διάφορα φαγητά, ἐκ δὲ τοῦ προβατίου καπνοθῆκαι καὶ ἐμβάδες καὶ ἐκ τῶν ἀκροκωλίων ἁρμονικαὶ χορδαί.

Τὸ δέρμα τῶν εἰς τὰς βοῦς ἀνευρισκομένων ἐμβρύων χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν μικρῶν ἵππων καὶ ἄλλων ζῴων διὰ τὰ παιδία καὶ παντοειδῶν ἀθυρμάτων. Ἐξ αὐτοῦ προέρχονται καὶ τὰ λεπτὰ δερμάτια δι' ὧν περικαλύπτουσι συνήθως τὸ πῶμα τῶν ἀρωματοφόρων φιαλῶν.

Τὸ λοιπὸν τοῦ ἐμβρύου τὸ μεταχειρίζονται εἰς κατασκευὴν σάπωνος.

Ἐκ τοῦ περικαρδίου κάμνουσι καπνοθήκας.

Ἐκ τοῦ στέατος κατασκευάζουσι βούτυρον μαγειρικὸν (margarine).

Αἱ ἐν τοῖς ἐντέροις ὕλαι χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν χαρτοποιΐαν καὶ εἰς σιτισμὸν τῶν ζῴων πρὸς πάχυνσιν αὐτῶν.

Τὰ λοιπὰ πάντα τοῦ ζῴου τέλος πάντων τὰ μεταχειρίζονται εἰς λίπανσιν τῆς γῆς.

Ἡ Καλύβη τοῦ Μπάρμπα Θωμᾶ.

Τίς ἀγνοεῖ τὴν *Καλύβην τοῦ Μπάρμπα Θωμᾶ*, τὴν παρὰ τοῦ μακαρίτου Καρασούτσα γλαφυρῶς καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν μεταφρασθεῖσαν; Οὐδὲν ἴσως βιβλίον ἔτυχεν εἴς τε τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν πλειοτέρων ἐκδόσεων. Ἐν Ἀμερικῇ μόνον ἐξετυπώθησαν τὸ πρῶτον ἔτος 305,000 ἀντίτυπα, μετεφράσθη δὲ τὸ βιβλίον εἰς ὅλας τὰς γλώσσας.

Ἡ *Σημαία* γράφει ὅτι τὸ κυριώτατον τοῦ μυθιστορήματος πρόσωπον, ὁ Ἰωσίας Ἔνσεν ἢ μπάρμπα Θωμᾶς ζῇ ἀκόμη, εἶνε ἱερεὺς ἐν Καναδᾷ, προτίθεται δὲ νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ νὰ διαμείνῃ ἐπὶ μικρὸν ἐν Παρισίοις. Ἡ αὐτὴ ἐφημερὶς προσθέτει ὅτι ὁ μπάρμπα Θωμᾶς διηγήθη πρό τινων ἑβδομάδων ἔν τινι ὁμηγύρει τὰς περιπετείας τοῦ βίου του. Εἶνε δὲ τώρα 88 ἐτῶν, ὑπῆρξεν ἐπὶ 42 ἔτη δοῦλος, ἔχει 11 τέκνα, 44 ἐγγόνια, 8 δισέγγονα, ἵδρυσε δὲ καὶ σχολεῖον ἐν τῇ Νέᾳ Ἀγγλίᾳ, ὑπὲρ οὗ ἐνεργοῦνται τώρα συνεισφοραὶ ἐν Λονδίνῳ.

Περίεργον τέρας.

Ὁ ἐν Καΐρῳ ἰατρὸς Berjolan ἀνήγγειλε τῇ Θεραπευτικῇ Ἑταιρίᾳ τὴν γέννησιν περιέργου τέρατος. Τὸ τέρας εἶνε τέκνον πατρὸς καὶ μητρὸς βεδουΐνων, ἀρίστης ὑγείας. Ἔχει δὲ δύο κεφαλάς, δύο στήθη, τέσσαρας βραχίονας, τρεῖς κνήμας καὶ μίαν μόνην κοιλίαν.

Βεβαίως τὸ τέρας τοῦτο εἶνε ἐξ ἐκείνων, ἃ περιέγραψεν ὁ Ἰσίδ. Ζεοφροᾶ Σαιντιλαίρ. Καὶ ἀληθῶς ὁ Κ. Berjolan ἀνεγνώρισεν ὅτι αἱ ἀναπνευστικαὶ λειτουργίαι καὶ αἱ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος ἦσαν ἐντελῶς ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων εἰς τὰς δύο κοιλότητας, τὰ δὲ δύο συνηνωμένα ἄτομα, ἀφ' οὗ χωριστὰ εἶχον συντρέξει εἰς πάσας τὰς θρεπτικὰς τῆς ζωῆς λειτουργίας, ἥνωσαν ἀπὸ κοινοῦ τὴν ὕπαρξίν των ἐν τῇ μιᾷ κοιλίᾳ. Τὸ τέρας ἦτο 21 ἡμέρας ἡλικίας, ὅτε τὸ ἐξήτασεν ὁ ῥηθεὶς ἰατρὸς, ἔχει δὲ ἄριστα κατὰ τὴν ὑγείαν. Γαλακτοτροφεῖ, κοιμᾶται καὶ κλαυθμυρίζει, ἑκάτερον δὲ μέρος τῆς παραδόξου ταύτης ἀτομικότητος πράττει ταῦτα χωρὶς νὰ φροντίζῃ περὶ τοῦ ἑτέρου μέρους. Κατὰ πᾶσαν ὅμως πιθανότητα τὸ τέρας δὲν θὰ ζήσῃ· ἂν ἔζη θὰ ἔκαμνε νὰ λησμονηθῶσι ταχέως οἱ περιλάλητοι Σιαμαῖοι ἀδελφοί.

Διάσημος ζατρικιοπαίκτης.

Λίαν περίεργον καὶ πρωτοφανὲς πρᾶγμα συνέβη ἐσχάτως ἐν Λονδίνῳ, ἀποβλέπον εἰς τὸ παιγνίδιον τοῦ ζατρικίου (échecs). Ὁ διάσημος ζατρικιοπαίκτης Κ. Zukertort ἔπαιξεν εἰς μίαν λέσχην τοῦ Λονδίνου 16 φορὰς χωρὶς νὰ βλέπῃ τὸ ζατρίκιον ἀφ' ἑνὸς μὲν προσβάλλων ὀκτὼ ἀντιπάλους, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀμυνόμενος κατὰ ἄλλων ὀκτώ. Ἤρχισαν εἰς τὰς ἕξ τῆς ἑσπέρας νὰ παίζωσι· μέχρι τοῦ μεσονυκτίου εἶχον παίξῃ δύο παιγνίδια. Ἐπανέλαβον τὸ παιγνίδιον μετὰ πέντε ἡμέρας, ὁ δὲ Κ. Zukertort ἐνθυμεῖτο τὰς διαφόρους θέσεις τῶν 14 ζατρικίων. Ἐν συνόλῳ δὲ ἐκέρδησε 12 παιγνίδια, ἠκύρωσε 3 καὶ ἔχασεν ἓν καὶ μόνον.

Τὰ κομμάτια τῶν σιγάρων.

Ἡ βερολιναία ἑταιρία τῶν *συλλεκτῶν τῶν κομματίων τῶν σιγάρων* ἑώρτασε πρό τινος τὴν δεκάτην ἐπετηρίδα τῆς συστάσεώς της. Ἡ τελετὴ ἐγένετο παρὰ τῷ Προέδρῳ Κ. Bussler, αὐλικῷ συμβούλῳ. Ἡ ἑταιρία ἔχει ὅλως φιλανθρωπικὸν σκοπόν, ἐργάζονται δηλαδὴ οἱ συλλέκται οὗτοι ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν πτωχῶν. Ὅθεν ἡ ἑορτὴ ἐγένετο ὑπὲρ 36 πτωχῶν ὀρφανῶν, δι' ἃ παρεσκευάσθη τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων καὶ εἰς ἃ ἐδόθησαν ἐνδύματα, ὑποδήματα, ἀθύρματα κλ. Τὰ κέρδη τῆς ἑταιρίας ἦσαν πολλὰ καὶ λαμπρά.

1. Κωνσταντινούπολις, ὑπὸ Σ. Δ. Βυζαντίου.

1. Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου.

Νοημοσύνη τῶν ἄρκτων.

Ἐν Ῥωσσίᾳ πρὸς σύλληψιν τῶν ἄρκτων ὠρύττουσι τάφρον βαθεῖαν τὴν ὁποίαν ἐπικαλύπτουσι διὰ φύλλων, ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας τοῦ εὐθραύστου τούτου καλύμματος διασπείρουσι καρπούς. Ἡ ἄρκτος λιμώττουσα ἐφορμᾷ ἐπὶ τοῦ δελεάσματος καὶ πίπτει εἰς τὸ βάθος τῆς τάφρου. Ἡ παγὶς εἶνε ἐνίοτε τόσον καλῶς παρεσκευασμένη ὥστε πολλὰ ὁμοῦ θύματα συλλαμβάνονται χωρὶς νὰ κρημνισθῇ τὸ ἐπικαλύπτον πῆγμα Τὰ αἰχμάλωτα ζῶα, ὅπως σωθῶσι, σχηματίζουν ζῶσαν κλίμακα· μία ἐξ αὐτῶν ἐγείρεται καὶ στηρίζει τοὺς ἐμπροσθίους πόδας εἰς τὸν τοῖχον, ἄλλη ἀναβαίνει ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς πρώτης, καὶ τρίτη διὰ τῆς τοιαύτης κλίμακος φθάνει εἰς τὸ χεῖλος καὶ ἐλευθεροῦται. Ἀλλ' ἡ τελευταία, ὁ ἐλευθερωτὴς τῶν ἄλλων, πῶς νὰ ἐξέλθῃ; Αἱ σύντροφοί της δὲν φεύγουσιν ἄνευ τοῦ σωτῆρος αὐτῶν. Ἐκριζώνουσι δένδρον, τὸ ὁποῖον φέρουσιν εἰς τὴν τάφρον καὶ στήνουσιν εἰς μίαν γωνίαν. Ἡ γενναία σύντροφος αὐτῶν ἀναβαίνει ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον καὶ καθίσταται ἐλευθέρα, χάρις εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην ἐκείνων ἃς αὕτη ἠλευθέρωσε.

—

Λαμπρὸν παράδειγμα αὐταπαρνήσεως.

Δίπλας, ὁ γενναῖος ἁρματωλὸς, ἰδὼν ποτε τὸν Κατσαντώνην προκινδυνεύοντα, τοὺς δὲ πολεμίους ἀθρόους ἐπιπεσόντας ἐπ' αὐτὸν, ἅμα ἐξαγγείλαντα τὸ ἴδιον ὄνομα, καὶ ἐλπίζοντας νὰ τὸν ζωγρήσωσιν ἢ ἀποκτείνωσιν, εἰσορμήσας ἐκραύγασε «μὴ τὸν πιστεύητε! ἐγὼ εἶμαι ὁ Κατσαντώνης! ἂν σᾶς βαστᾷ βαρεῖτέ με.» Τότε στρέψαντες οἱ ἐχθροὶ κατ' αὐτοῦ τὰ ὅπλα ἐθανάτωσαν τὸν ἑκουσίως προσενεγκόντα ἑαυτὸν θῦμα ὑπὲρ τῆς φιλίας.

—

«Ἐβγῆκε ἀσπροπρόσωπος.»

Ἡ δημώδης φράσις «Ἐβγῆκε ἀσπροπρόσωπος» προῆλθεν, ὡς λέγεται, ἐκ τοῦ ἑπομένου ἀνεκδότου: Ὀθωμανός τις ἐν Σμύρνῃ, μέλλων ν' ἀπέλθῃ εἰς Μέκκαν, ἀφῆκε πεντήκοντα πρόβατά του εἴς τινα τῶν φίλων του, ἵνα φροντίζῃ περὶ αὐτῶν κατὰ τὴν ἀπουσίαν του· ὁ παραλαβὼν αὐτὰ τὰ ἐπώλησε καὶ ἐσφετερίσθη τὸ ἀντίτιμόν των. Μετά τινα δὲ χρόνον, ἐπανελθόντος τοῦ κυρίου τῶν προβάτων, ὁ σφετεριστὴς λαβὼν δοχεῖον γιαούρτης, ἐπορεύθη πρὸς αὐτὸν, καὶ προσενεγκὼν αὐτὴν δῶρον τῷ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ ποιμνίου ἡ γιαούρτη μόνη τῷ ἔμεινε, τὰ δὲ πρόβατα ἐδωρήσατο εἰς τοὺς πένητας, διότι ἔμαθεν ὅτι ἐκεῖνος προσεβλήθη ὑπὸ πανώλης. Ἀλλ' ὁ κύριος τῶν προβάτων ἀγανακτήσας διὰ τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ, ἀνέτρεψε τὸ δοχεῖον τῆς γιαούρτης ἐπὶ τοῦ προσώπου του καὶ ἐξέβαλεν αὐτὸν τῆς οἰκίας. Διαβάτης τις ἰδὼν αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, τὸν ἠρώτησε τὴν αἰτίαν· ἐκεῖνος δ' ἀπεκρίθη· «Αἴ, φίλε μου, ὅποιος δίνει καλὸ λογαριασμὸ, βγαίνει ἀσπροπρόσωπος.»

Εἷς Ἀναγνώστης.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Τὸ λίκνισμα τῶν βρεφῶν.

Ἰταλός τις ἰατρὸς ἐπιφέρει τὰς ἀκολούθους παρατηρήσεις περὶ τοῦ λικνίσματος τῶν βρεφῶν.

«Νομίζω ὅτι τὰ βρέφη κοιμῶνται λικνιζόμενα μόνον καὶ μόνον διότι ζαλίζονται. Ἡ κίνησις ἐκείνη προσβάλει τὰς εὐερεθίστους ἴνας τοῦ ἐγκεφάλου των, παραβλάπτει τὴν πέψιν των, διαφθείρει τὸ γάλα δι' οὗ τρέφονται καὶ ἐπιφέρει ἐμετὸν, κωλικοπόνους καὶ ἄλλας ἀσθενείας τοῦ ὑπογαστρίου.

»Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι ἔν τισι περιπτώσεσιν ὠφέλιμον εἶναι νὰ προκαλῆται ὁ ὕπνος δι' ἡσύχου καὶ βραδείας κινήσεως τοῦ λίκνου, ἀλλ' αἱ τοιαῦται περιπτώσεις εἰσὶ δυςδιάγνωστοι, ἀφ' ἑτέρου δ' αἱ συνέπειαι τῆς καταχρήσεως τοῦ λικνίσματος εἰσὶ τοσοῦτον ἐπιβλαβεῖς, ὥστε εὐκταῖος θὰ ἦτο ὁ παντελὴς αὐτοῦ ἐξοστρακισμός.

»Ἀναντίρρητον εἶναι ὅτι ἡ διανομὴ τῶν δυνάμεων, αἵτινες κρατύνουσι καὶ ζωογονοῦσι τὰ ὄργανα τοῦ σώματος εἶναι διάφορος κατὰ τὸν ὕπνον ἀπὸ τῆς ἐγρηγόρσεως. Διὰ τοῦ λικνίσματος δὲ ἀποκοιμίζονται τὰ παιδία στρεφομένων τῶν τονικῶν δυνάμεων πρὸς τὰ μᾶλλον σειόμενα ὄργανα.

»Κατὰ τὰς πρώτας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του ἡμέρας τὸ βρέφος διατελεῖ ἐν γαλήνῃ ληθαργικῇ, συντελούσῃ εἰς ἀνάπτυξιν καὶ τελειοποίησιν τῶν ὀργάνων του. Ἀλλ' ὅταν, παρελθουσῶν τῶν πρώτων τούτων ἡμερῶν, ἄρχωνται λειτουργοῦσαι αἱ αἰσθήσεις του οὐχὶ ἄνευ τινὸς ὀδύνης, καὶ τὸ παιδίον δι' ἀσθενῶν θρήνων δεικνύῃ ὅτι αἰσθάνεται ἤδη τὸ βάρος τῆς ὑπάρξεώς του, εἶναι χρεία νὰ καταπνίγωμεν παντὶ τρόπῳ τοὺς θρήνους του ἐμποδίζοντες οὕτως αὐτὸ ν' ἀποτίνῃ τὸν φόρον τοῦτον τῇ φύσει;

»Δὲν θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ ἐγκατελείπομεν τὸ βρέφος εἰς ἑαυτὸ, ἐκτὸς ἐὰν τοὺς θρήνους προκαλεῖ κατεπείγουσά τις ἀνάγκη ἢ τυχαία κακοδιαθεσία; Μετά τινας στιγμὰς αἱ αἰσθήσεις του θ' ἀνέκτων τὴν γαλήνην ἐκείνην, ἥτις ἀφεύκτως ἐπέρχεται μετὰ τὴν ἐκ τῶν πρώτων ἐντυπώσεων κόπωσιν. Αἱ ἀνυπόμονοι τροφοὶ, αἵτινες λικνίζουσαι αὐτὸ προσπαθοῦσι νὰ τὸ ἀποναρκώσωσι καὶ νὰ παρατείνωσιν οὕτω τὸν ὡρισμένον διὰ τὴν ἀναισθησίαν του χρόνον, πρέπει νὰ φοβῶνται μὴ διὰ τοιούτων καταπραϋντικῶν μέσων ἀντικαταστήσωσι τὰς ἐλαφρὰς καὶ ἀχωρίστους ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὀδύνας δι' ὀλεθρίων ἀσθενειῶν.»

***

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 4.